

45. ARCHY

ročníku 1938. sbírka VI.

administrace (expedice): Stará Říše, Morava

DO minulého čísla jsme vložili složenky a prosíme o vyrovnání předplatného. Předplatné na r. 1938 činí Kč 33'-. Těm, kteří dluží za celý ročník, jsme vložili složenku s předtiskem. Ostatní, kteří najdou v tomto čísle složenku, čísla už vydaná většinou zaplatili. Prosíme odběratele, aby nečekali na upomínání, které nás zbytečně velmi zatěžuje. Uvažte, že nám ještě má platit polovina odběratelů! Jsme rozhodnuti posílati příští ročník jenom těm, kteří tento ročník do konce roku zaplatí. Upomínáme-li někoho neprávem, prosíme o prominutí a upozornění. Získávejte nám odběratele, doporučujte Archy svým známým! Prosíme též své odběratele, aby působili na závody, nakladatelství, banky atd., u nichž mají vliv, aby inserovali v Arších. Tím nám pomohou zvětšit rozsah Archů při nezvýšeném předplatném, jak nám k tomu mnozí už letos pomohli. Insertní podmínky na požádání sdělíme. Všem, kteří se o to pokusí, předem děkujeme! Odvolejte se také na inserci v Arších!

ADMINISTRACE ARCHŮ, STARÁ ŘÍŠE.

SV. ŘEHOŘE NAZIANSKÉHO
BOHOSLOVNÁ ŘEČ PRVNÍ PROTI
EUNOMIANŮM KONANÁ ROKU 380

VÝKLAD PŘEDBĚŽNÝ.

1. JEST mi mluvití k milovníkům řeči ozdobné. A abych začal s Písmem: HLE, JÁ PROTI TOBĚ ZPUPNÉ [Jerem. 50, 31] i v učení i v poslouchání i v myšlení. Jsou zajisté, jsou někteří, jež při našich řečech SVR-
BÍ UŠI [II. Tim. 4, 3] i jazyk, a jak pozorují, také již i ruka, ti se těší z PRÁZDNÝCH ŽVÁSTŮ A ROZEPŘÍ falešné vědy a ZE SLOVNÍCH PŮTEK, které nevedou nikam. Tak totiž nazývá vše v řeči zbytečné a nepotřebné svatý Pavel, tento hlasatel a upevňovatel SLOVA UKRÁCENÉHO [Řím. 9, 28], tento žák rybářů i učitel. Ti však, o něž tu jde, kéž by tak, jako mají jazyk obratný a šťastný ve vyhledávání vybranějších a průkaznějších slov, též poněkud pečovali o skutky. Tu by málo, ba snad docela nic nebyli sofisty a nepohrávali by si bláznivě a protismyslně se slovy jako kejklíři, abych se vyjádřil směšně o věci směšné.

2. Poněvadž však rozkotali veškerou cestu zbožnosti, jen o to jedině se starají, jak některou z nadhopených otázek zaplést nebo rozřešit; zrovna jako představitelé zápasů v divadlech, a to ne zápasů, kde by šlo o vítězství podle pravidel atletiky, nýbrž

takových, při nichž se toliko klame zrak lidí v tom nezkušených a loví potlesk. Kde jaké tržiště se musí ozývat jejich brebentěním, kde jaká hostina musí být otrávena protivným kecáním, kde jaká slavnost změněna v neslavnost a zavalena stísněností, a smutek každý utěšován ještě větším neštěstím, totiž těmi jejich problémy, ženské příbytky, prostotou nasycené, rozvířovány a květ stydlivosti pleněn tou překotností v mluvení. Když tomu tak jest a zlo se stává nezadržitelným a nesnesitelným a hrozí nebezpečí, aby veliké tajemství naší víry se nezdálo jakousi umělůstkou: nuže tedy, ať tito zvědové¹ strpí nás, dojaté v otcovském nitru a jak dí vznešený Jeremiáš [4, 19], v SMYSLECH ROZDRÁSANÉ, alespoň potud, že nepřijmou naši řeč o tom s odporem, a zadržíce maličko jazyk, dovedou-li to, poskytnou nám sluchu. Docela žádná újma se vám tím nestane. Buď totiž BUDEME MLUVITI K UŠÍM SLYŠÍCÍCH [Ekk. 25, 12] a řeč naše vydá ovoce, váš prospěch, jelikož ten, kdo ROZSÉVÁ SLOVO [Mat. 13, 4], do každé myslí sice rozsévá, ale ovoce přináší jen mysl dobrá a plodná; nebo odejdete s pošklebkem také tentokrát a vezmete si ještě víc látky k tomu, abyste nám odporovali a spílali, a ještě více si na nás pochutnali. Nedivte se, proslovím-li řeč nezvyklou a napříkor vašim zásadám, kteří příliš bujaře a statečně slibujete, že víte vše a učíte vše-

¹ Řecky kataskopoi, je tu užito tohoto slova slovní hříčkou jako protivy k episkopoi = biskupové, tedy asi tolik, co špatní biskupové.

mu, abych nevzbudil pohoršení, budu-li mluvit ne-
učeně a směle.

3. Ne každý, vy zde, ne každý se smí pouštět do
filosofování o Bohu; věc ta není tak snadná ani
nepřísluší těm, kteří kráčejí po zemi. Dodám ještě,
ani vždycky, ani především, ani všechno, nýbrž
někdy, a před některými, a po jistou mez. Nepatří
se to všem, leč toliko lidem vyzkoušeným a pokro-
čilým v kontemplaci, a těm, kteří před tím očistili
duši i tělo, aneb při nejmenším je očišťují. Vždyť
člověku nečistému snad ani není bezpečné dotýkat
se čistého, jako chorému zraku slunečního jasu.
Kdy tedy? Když budeme prosti špíny a zneklid-
nění, jež pocházejí z vnějšku, a když to, co je v
nás vůdčím principem, nebude splývat s jevy ža-
lostnými a pobloudilými, což by bylo, jako by ně-
kdo přimichával k nehezským písmenům všelijaké
ozdůbky nebo do bláta vonnou masť. Neboť třeba
si opravdu najít volnou chvíli, a poznávat Boha:
a KDYŽ SI VEZMEME k tomu ČAS, SOUDIT O SPRÁV-
NOSTI (Ž. 74, 3) theologie. Před kým pak? Před těmi,
kteří tu věc berou vážně, a ne pouze jako cos všed-
ního, o čem se rádo tlachá po dostizích a po di-
vadle, a po koncertě a po ukojení břicha a toho,
co je pod břichem; ti pokládají i to za část flámu,
zažertovat si o těch věcech a brousit svůj vtip na
protimluvech. O čem pak se má filosofovati a až
pokud? O tom, co je nám dostupné, a kam až sahá
chápanost a vloha posluchače, aby jako přemíra
hlasu neb pokrmu škodí sluchu neb tělu, či chceš-

li, nesnesitelná břemena těm, kteří je nesou, nebo příliš prudké lijáky zemi, podobně i tito tvrdostí, abych tak řekl, těch řečí rozdrčení a ochromeni, neutrpěli újmu i na své dřívější síle.

4. Tím však nechci říci, že by se nemělo všude pamatovati na Boha, aby se opět na nás nevrhli ti ke všemu ochotní a spěšní pomlouvači. Třeba zajisté na Boha víc pamatovati než dýchat; ano, lze-li tak říci, dlužno ani nic jiného nekonati než to. I já patřím k těm, kteří přitakají výroku, poroučejícímu VE DNE I V NOCI PŘEMÍTATI (Ž. 1, 1), VEČER I RÁNO I V POLEDNE VYPRÁVĚTI (Ž. 54, 18) A VELEBITI PÁNA V KAŽDÝ ČAS (Ž. 33, 2), AŤ JIŽ, abych užil slov Mojžíšových (Deut. 6,7) SPÍME, nebo VSTÁVÁME, nebo CESTU KONÁME, nebo cokoliv jiného činíme, a touto vzpomínkou se přetvářeti k čistotě. Takže já nikterak nezbraňuji pamatovat ustavičně na Boha, nýbrž mluvit o něm; ani nebráním mluvit o Bohu, jako by to bylo něco rouhavého, nýbrž aby se to nedělo v nevhodnou dobu; ani nejsem proti učení, nýbrž proti nedostatku míry. Neboť když i přecpání MEDEM (Přísl. 25, 27) působí dávení, třebas je to med, a KAŽDÁ VĚC MÁ SVŮJ URČENÝ ČAS (Kaz. 3, 1), jak se i já domnívám se Šalomounem, a dobré není dobrým, neděje-li se dobře, zrovna jako květ v zimě by byl nevčasný a ženě by nesvědčila ozdoba mužská nebo ženská muži, a zármutku zeměměřičství, a hodokvasu slzy, zdaž snad opovrháme jedině tam vhodností časovou, kde jí třeba nejvíce dbáti?

5. Nikoli, přátelé a bratři. Nazývám vás totiž posavad ještě bratry, byť jste se nechovali bratrsky. Nesmýšlejme takto, ani jako horkokrevné a nezkratné koně neshazujme jezdce — rozum, nesvrhujme dobře nás svírající opatrnost a neběhejme až za cíl, nýbrž hloubejme v mezích nám stanovených, a nežeňme se o překot do Egypta, ani se nedávejme zavléci k Asyřanům, ani NEZPÍVEJME PÍSEŇ HOSPODINOVU V ZEMI CIZÍ (Ž. 136, 4), to jest před každým posluchačstvem, cizím i naším, protivným i přátelským, uznaným i neuznaným, které nás tuze bedlivě pozoruje, a přálo by si, aby jiskra zla, které je v nás vyšlehla v plamen, podněcuje ji potají a rozdmýchává a svým foukáním ji pozvídá až do nebes a činí ji větší než BABYLONSKÝ PLAMEN (Dan. 3, 23), vše dokola sežehující. Jelikož totiž nemají síly ve svých vlastních naukách, slídí po ní v našich slabostech, a proto jako mouchy na rány, vrhají se na naše ať už nezdary či poklesky. Nuže tedy, napříště sebe dobře znejme a neopomeňme v tom nic, co se sluší. Není-li však možno zarazit nepřátelství, alespoň v tom se navzájem shodněme, že budeme o věcech duchovních hovořiti duchovně a o svatých svatě, a že nebudeme do uší bezbožníků házet, co se nemá vynášet, aby se neukázalo, že uctivější než my jsou ctitelé démonů a služebníci hnusných mythů a předmětů, kteří by spíše obětovali svou krev, než něco prozradili nezasvěceným. Vězme tudíž, že jako panuje jistá slušnost v oděvu, v jednání, ve

smíchu a v chůzi, tak i v řeči a mlčení, poněvadž mimo jiné vlastnosti a síly Boží uctíváme Slovo; ať se tedy v tom, oč horlivě usilujeme, řídíme zákonitou zvyklostí.

6. Proč má poslouchat o zrození¹ Boha a o stvoření, o vzniku Boha z ničeho, o jeho odříznutí, rozdělení a vyproštění zatrpklý posuzovač těch řečí? Proč si posazujeme na soudcovskou stolicí své žalobce? Proč dáváme nepřátelům meč do ruky? Jak asi myslíš, že přijme, a s jakými pocity, kázání o těchhle věcech ten, kdo vychvaluje cizoložství a prznění hochů, a kdo se koří neřestem a nemůže si představit nic netělesného, kdo si ještě včera a nedávno stanovil bohy, a to proslavené nejoškli-
vějšími skutky? Zdaž ne tupě? Zdaž ne hanebně? Zdaž ne nechápavě? Zdaž ne podle svého zvyku? Zdaž si neučiní z té tvé theologie obhájkyni vlastních bohů a vášní? Neboť sami-li² těmito výrazy dáváme podnět k pomluvám, stěží bychom je asi přemluvili, aby přijali náš způsob myšlení. A jest-

¹ Zrození (ř. gennésin). Řehoř tu líčí Eunomiany, kteří před pohany, jimž nepříslušelo takové věci poslouchati, hovořili o Bohu domýšlivě a honosně, ačkoli ti si mohli vyložiti ty řeči ve prospěch svých bohů. Neboť Eunomiané tvrdili, že Syn Boží byl stvořen, a že povstal z ničeho, a tak jej jakoby od Otce odsekávali a oddělovali.

² Eunomiané, slyšíce o Synu slovo „rození“, namítali, že se stalo způsobem přirozeným a tělesným, a proto tvrdili, že Kristus byl stvořen. Tento způsob rozepří velmi mnoho podporoval bludy pohanů, a byl jim na překážku, aby nepřijali katolické víry.

liže oni už sami sebou si vymýšlejí špatnosti, kterak by se tu zdrželi od nabízených? To nám způsobily naše vzájemné půtky. To ti, kdož bojují pro Slovo víc, než je Slovu milo, počínajíce si jako šílenci, kteří podpalují vlastní domy nebo rozsápávají své dítky nebo zapuzují své rodiče v tom domnění, že jsou cizí.

7. Když tedy jsme odklidili z řeči tento cizí živel a velký ten šik POSLALI DO STÁDA VEPŘŮ, JEŽ SE SŘÍTILO DO HLUBIN (Luk. 8, 30 n.), přihlédněme nyní v dalším k sobě samým a vytešme si theologa jako nějakou krásnou sochu. Ale především uvažujme, co je to s tou velikou horlivostí v řečňování a s tou žvanivostí. Co je to za nová nemoc a nenasytlost? Proč svázavše ruce, ozbrojili jsme jazyk? Což nechválíme pohostinnost? Což nevyjadřujeme svůj podiv nad láskou bratrskou, nad láskou k muži, nad panenstvím, nad živením chudých? Nad pěním žalmů, celoročním bděním, slzami? Nepodrobujeme si tělo posty? Nejsme skrze modlitbu NA CESTĚ K BOHU (II. Kor. 5, 8)? Nezařmujeme horší částku nás pod lepší, totiž prach pod ducha, jak náleží těm, kteří správně soudí o lidské povaze? Nečiníme z tohoto života přípravu na smrt? Nestáváme se pány svých vášní, jsouce pamětlivi své nadpozemské urozenosti? Nekrotíme hněv, vybuchující a vzteklý? pýchu pohrdající, zármutek nezměrný, rozkoš pošetilou, smích oplzlý, pohled nestoudný, sluch nenasytný, hovor nemírný, myšlenky výstřední, vše, cokoli zlý škůdce si

od nás bere proti nám, uváděje smrt, jak dí Písmo, OKNY (Jer. 9, 21), to jest smysly? Ba právě vše naopak; popřáváme volnost náruživostem jiných, jako králové zvučí svým vojínům po vítězství, jen když nám přisvědčují a proti Bohu si zpupněji a rouhavěji vedou, a dáváme jim špatnou odměnu za věc nedobrou, svobodu v bezbožnosti.

8. Nuže, mistře v diskusi a mluvko, na něco málo SE TĚ OTÁŽI, TY PAK ODPOVÍDEJ (Job 38, 3), jak praví Jobovi ten, jenž věštívá skrze vichřici a mraky. JSOU U BOHA PŘÍBYTKY (Jan 14, 2) mnohé¹, jak se dovídáš z Písma, či toliko jeden? Samozřejmě připustíš, že mnohé a nikoli jeden. Musí se naplnit všechny, či jedny ano, druhé ne, takže budou prázdné a nadarmo přichystány? Ovšem, že všechny. Neboť nic není nadarmo z toho, co učinil Bůh. Mohl bys nám říci, zač asi pokládáš tento příbytek? Zda za odpočinek na onom světě a slávu uchovávanou blaženým, či za něco jiného? Za nic jiného, než za toto. Když jsme se tedy na tomto shodli, prozpytujme i to další. Jest něco, čím si možno tyto příbytky zjednati, jak jsem přesvědčen, či není?

¹ Řecky „pollai monai“. Příbytky mnohé; ne pro rozdílnost míst, praví Elias, nýbrž pro řád domů. Neboť jako když jeden dům toliko jedna svítlna ozařuje svým jasnem, a přece každý sám pro sebe vnímá zvláštní světlo, ačkoli se světlo nedělí na mnoho plamenů, tak v budoucím věku všichni lidé spravedliví budou přijati na totéž místo, a nikoli odděleně, při čemž každý jednotlivec svým způsobem a z téhož duchovního světla bude čerpati jas a přijímati radost i potěchu podle míry sobě příslušející.

Jistě že jest. Co je to? To, že jsou rozdílné způsoby mravů a nákloností, a každý z nich má nějaký jiný vztah k víře, což zoveme cestami. Třeba tedy kráčet po všech těchto cestách, či jen po některých? Možno-li to jednomu a témuž člověku, tedy po všech; ne-li, pak co možná po největším počtu z nich; nebo alespoň po některých; pakli ani to ne, dosti na tom, podle mého názoru, zvolíme-li si jednu. To soudíš správně. Nuže, co tedy? Uslyšíš-li, že JE JEDNA CESTA, A TO ÚZKÁ (Mat. 7, 13), jaký se ti zdá být smysl těchto slov? Jedna jest proctnost; jedna zajisté, byť se štěpila na mnohé; úzká pak jest pro námahu a proto, že ne mnohým je dostupna, ježto je velký počet těch, kteří tomu odpírají kráčejíce po cestách neřesti. Tak myslím i já. Proč jste tedy, můj drahý, je-li tomu tak, pohrdájíce naší řečí jako něčím ubožáckým, pominuli všechny ostatní cesty a hrnete se a strkáte po té jedině, která vede diskusemi a teoriemi, jak vy se domníváte, ale jak já pravím, žvásty a fraškařstvím? Ať vás pokárá Pavel, jenž po výčtu charisimat těmito slovy trpce je kárá: ZDAŽ VŠICHNI JSOU APOŠTOLY? ZDAŽ VŠICHNI PROROKY (I. Kor 12, 29) atd. 9. Buďsi tedy, ty sám jsi vznešený a nad všechny vznešené, i nad oblaka, chceš-li, ty nazírateli věcí neviditelných, ty NASLOUCHATELI SLOVŮM NEVYPRAVITELNÝM (II. Kor. 12, 4), po Eliášovi DO VÝSOSTÍ UCHVÁCENÝ (IV. Král. 2, 11), po Mojžíšovi ZJEVENÍM BOŽÍM (Exod. 33, 22) poctěný a po Pavlovi DO NEBES VYTRŽENÝ (II. Kor, 12, 4): proč však

také jiné na obrátku přetváříš v světce a vzkládáním rukou činíš z nich theology a takřka vdechuješ vzdělání a tím natvořils mnoho sborů s nevědomými učenici? Proč do pavučinových tkání zamotáváš slabochy, jako by to byla věc moudrá a veliká? Proč popichuješ vosí hnízda proti víře? Proč nám fabrikuješ dialektiky, jako kdysi báje giganty? Proč jsi kdejakého větroplacha a zbabělce mezi muži, jako nějaký kal, shromáždil do jedné jámy a pochlebenstvím ještě víc je zhýčkav novou rotu vytvořil, chytře využívaje jejich hlouposti? Či i to chceš popřít? A to ostatní nepokládáš za nic? I jazyk třeba zcela ovládati, a ty nemůžeš zadržet, co řeč se chystá poradit? Máš¹ přece i jiná a skvělá témata. Tam se obrať s užitkem s tou svou nemocí².

10. Vezmi si, pro mne, za terč Pythagorovo mlčení³ a ony ortické boby a onu novou pýchu nad tím „On sám to řekl“. Platonovy ideje⁴ napadni a

¹ Rehoř ukazuje Eunomianům, že je mnoho jiných a skvělých látek, totiž takových, které mohou čerpati ze spisů pohanských, jednak aby ukojili chuť k mluvení, jednak aby si zjednali věhlas učenosti a výmluvnosti.

² Nemocí se zde myslí vášeň mluvit a přítí se.

³ Pythagoras předpisoval svým žákům mlčení po pět let a zdrženlivost od bobů. Když však byli tázáni na kterýsi článek jeho nauky, nic jiného neodpovídali, než: „On to řekl.“

⁴ Platonovy ideje, to jest, jak praví Billius, vzory věcí, které se tvoří neboli vzorné podoby věcí. V tom pobloudil Plato, že stanovil ideje mimo Boha, a řekl, že Bůh, vzhlížeje jakoby na tyto vzory, vytvořil věci smyslové. Kromě toho učil tento filosof, že naše vědění není nic jiného,

nauku o převtělování a stěhování našich duší a rozpomínání se (anemnése) a nepěkné lásky přes pěkná těla do duše se vkrádající. Epikurovo bezbožectví¹ a atomy a nefilosofickou rozkoš; pedantickou Aristotelovu² rozmyslnost a vše, co je vyumělkované, a povídání smrtelníků o duši a lidskou stránku nauk; domýšlivost stoiků³, necudnost a dryačnictví cyniků.⁴ Vezmi si, pro mne, za terč prázdnotu či plnost nesmyslů, jež blábolí o bozích a obětech, o modlách, o démonech dobrotivých i škodných, o věštbách, o vyvolávání bohů a duchů, o moci hvězd. A nepokládáš-li to vše, jakožto věci nicotné a často vyvrácené, za hodno zmínky, obíráš-li se svými a v nich hledáš ukojení své ctižádosti, já ti i tam poskytnu širá pole mož-

než rozpomínání se, jako by náš duch byl vyučen tomuto poznání a vědě dřív, než se nastěhoval do těla. Hlásal také stěhování duší z jedněch těl do druhých. Tuto nauku však přejal Plato od Pythagory.

¹ Epikurus popíral existenci Boží. Za nejvyšší dobro pokládal rozkoš, to jest oproštění od všech bolestí. Prozřetelnost odstranil z věcí lidských.

² Aristoteles učil, že pouze věci nebeské jsou řízeny Bohem, nikoli však lidské, ježto jsou bezvýznamné. Tvrdil, že duše není nesmrtelná.

³ V Athenách bylo sloupoví (stoa) v němž filosof Zeno učil své žáky. Proto byli nazýváni filosofové stoickými, dříve se jim říkalo podle učitele Zenona zenoni.

⁴ Antisthenes zavedl tento nový druh filosofie. Nazváni jsou cyniky, buď podle gymnasia Cynosarge, kde Antisthenes přednášel, nebo podle psí (řecky „Kynikos“ je psí) kousavosti, již bez rozdílu napadali život lidí.

ností. Filosofuj si, pro mne, o světě a o světech o hmotě, o duši, o rozumových bytostech dobrých a zlých¹, o vzkříšení, soudu, odplatě, o mukách Kristových. V tom zajisté i dostižení cíle není bez užitku, i zmýlení je bez nebezpečí². S Bohem však budeme obcovati nyní málo, o něco později snad dokonaleji, v samém Ježíši Kristu, Pánu našem, je- muž sláva na věky věků. Amen.

Z řečtiny DR. JOSEF VAŠICA

¹ Elias vykládá to o dobrých a zlých andělich.

² Toto místo působí jisté obtíže. Jistě nechce Řehoř říci, že není v tom nebezpečí, odchýlí-li se někdo od cíle v těch otázkách, které se přetrásají mezi křesťany. Nesnáz by se mohla rozluštit, když bychom vzali řecké slovo „diamartanein“ ne jako „zblouditi, odchýliti se od cíle, od pravé cesty“, v otázkách, o nichž se vede rozepře, což by bylo vždy nebezpečné, nýbrž „minouti se cílem“ (spe frustrary) u těch, s nimiž se dá váme do hádek, disputací, kteří však setrvávají zatvrzele ve svých bludech, ačkoliv jak slovem, tak písmem se jejich blud neodolatelně vyvrací.

M O C [AUCTORITA] OTCOVSKÁ,

V DOMĚ, CÍRKEVNÍ, STÁTNÍ,

je schopnost jednoho člověka podříditi své vůli sebeurčení druhého.

Tato schopnost je buďto pouze skutečná nebo právní nebo obojí zároveň.

Právní vždycky předpokládá skutečnou jako poruce jsoucí nebo alespoň mající býti po ruce. Poslední se však zakládá na moci vlastní nějakému člověku, aby způsobil druhému blaho nebo žal, takže ten pak může dosíci žádaných statků a vystříhati se obávaného zla jen podrobením své vůle vůli druhého. Tedy z téhož pramene, jako sám život a statky, které slouží k jeho udržení a obohacení, plyne lidská moc; neboť duchovní, volní a tělesné síly potřebné k udržení života a zplození těchto statků jsou rozděleny mezi lidi nejvýš nerovně a kromě toho

stanou se působivými a plodnými jenom námahami, jimž se podrobí nejsou všichni stejnou měrou ochotni a schopni. Moc je proto mezi lidmi právě tak nevyhladitelná jako potřeby, z nichž se vyvíjí.

První potřebou člověka jest však pravda, jejímž poznáváním a vědomým uplatňováním v životě je právě člověkem v opaku k zvířeti. Vyšší osvícení a věrnost k pravdě je proto prvním pramenem moci; budí víru a důvěru a z těch vyrůstá **auctorita**.

Druhou potřebou jest výživa a ochrana. Za druhý pramen moci jest proto uznati držbu žádaných sil a prostředků, aby bylo lze obojí člověku poskytnouti, tedy především bohatství a zdatnost v boji. Ty plodí vyhlídkou na odplatu ochotnou úslužnost a pohotovou poslušnost a z těch vyrůstá rozkazující moc.

Třetí potřebou člověka je láska, která nejen zušlechťuje a posvěcuje dosud označená pouta moci, nýbrž i vytváří nejmocnější a nejtrvanlivější ze všech, pouto rodinné, manželské a krevní. Její tah je nejbezděčnější a nejneodolatelnější;

vykonává v pravém slova smyslu moc nad člověkem.

S muže na ženu a skrze ni na děti stékající, ženu a děti k sobě pozdvihující láska zakládá **moc otcovskou**, která za cenu protilásky poskytuje svým osvícení a vedení, výživu a ochranu zároveň. Ta vytváří milující péči otcovskou a poslušnou součinností členů rodiny bohatství a moc.

Na bohatství a moci založena, radí se k ní nejdříve **moc v domě**, která za poslušnost a službu dává svým výživu a bezpečnost. Tato bezpečnost jest však náramně nespolehlivá a kolísavá, nemá-li jiné záruky než vůli a sílu hospodáře a kolem něho sdružených členů rodiny.

I když hospodář může udržeti mezi svými mír a každému poukázati a zajistiti náležité, tak přece není i se svými příslušníky vždy s to, odvrátiti útoky jiných a když se jednou pozdvihne rodina vedle rodiny, dům vedle domu, sám si zajistiti z vnějšku mír, který je povolán ovládati uvnitř.

K tomu je potřebí větší moci, která si klade za

zvláštní úkol společnou ochranu takto vedle sebe jsoucích domů a rodin a udržení míru mezi nimi. Tato větší moc vznikne však jen spojením sil více rodin k společné obraně proti rušení míru, jak mezi nimi samými, tak z venčí, a z toho vzniká stát a **státní moc**.

Jako se v každé rodině samočinně rozdělují mezi muže a ženu, syny a dcery podnikání a druhy povolání podle přirozených sil a schopností, takže mužským členům musí připadnouti především ochrana a vedení, ženským naproti tomu péče o jídlo a odívání, tak vede i ve státě sjednocení sil k dělbě práce. Zatím co jedna část společnosti přejímá za svůj zvláštní úkol společnou ochranu a šetření míru uvnitř i vně, musí druhá část vzít na se péči o společnou výživu a obstarávání všech žádoucích statků k udržení života a péči o něj. Tato dělba podnikání může se díti rozmanitým způsobem; avšak obrana předpokládá držbu, obránce tedy držitele, a proto zůstává bohatství stále nejznamenitějším pramenem státní moci.

Tato spočívá na spojení držby s odvahou a si-

lou obrany. Takové spojení však předpokládá, že odvážný a silný dobrovolně si váží držby a svobody slabého; a k tomu patří na straně prvního uznávání a cenění nějakého statku, kterého by si více vážil než bohatství a požitku a jehož ztráta by mu byla jistou v případě nevážnosti k svobodě a držbě slabšího. Tímto vyšším statkem jest pravda a vnitřní mír, který lze nalézt jen v její držbě. Státní spojení a moc předpokládá tedy poznání pravdy a lásku k ní, t. j. náboženství.

Neboť pravda jest to, co jest, nekonečná duchovní bytost, jež je základem každého konečného zjevu, myšlenka a vůle, jíž a v níž je všechno tím, čím to je, jedním slovem Bůh; a jenom víra v Boha a potřeba duševního míru, podmíněného pospolitostí s ním, může mezi silnými a slabými, odvážnými a bázlivými, rozšafnými a prostými splétati pouta ochrany a důvěry, bez nichž není možné žádné státní spojení.

Avšak pospolitost s Bohem, nebo život z pravdy a v pravdě, čímž je podmíněn mír duše, předpokládá, že se božský život zjeví v lidstvu jako

světlo a síla a toto zjevení je podmíněno povolností, s kterou je člověk do sebe přijme, podrží a v svém myšlení a konání uplatní. Je proto rozličné podle přirozené povahy a svobodného určení člověka a může se státi společným statkem všech skrze společenské spojení, podle něhož ti, kteří se zvláště dali na život v Bohu a s Bohem, sdělí se s ostatními, podle potřeby a vnímavosti, o světlo a sílu, jež z něho načerpali. Toto společenské spojení je **církev**. Její jsoucnost spočívá na víře v trvalé a stálé spojení lidstva s Bohem, skrze orgány a prostředky, které mohl určití a vyvoliti nikoliv člověk podle své libovůle, nýbrž jen Bůh ve svém milosrdenství. Její podstata přináší s sebou, že skrze tyto orgány a prostředky je sdělováno našemu duchu světlo a naší vůli síla poznávati pravdu a poznanou také v svém životě uplatňovati. Toto světlo a tato síla podmiňují však náš duchovní život, pravý život duše, a v rukou těch, které Bůh ustanovil za Orgány svého zjevení a za dárce svých prostředků k spáse, aby tyto dodal těm, kteří se podrobili podmín-

kám jejich účinného přijetí, spočívá tedy pravá moc sice nejvyšší a nejdůležitější ze všech, moc nad životem a smrtí duše. To jest **moc církevní.**

(v. Moy.)

Naděje, kromě vítězství na Golgathě, obna-
vuje se nejednou náhradou: praví Norwid
v své druhé přednášce o Slovanech, dodává
je, že toto vítězství Kristovo neosvobodilo nás
nikterak od práce i od zářků, a tak, je
treba každodenně mnoho bojovat naději. Je-
baže jen proto, že se s pohanstvím neusudily
setkáváme, neboť přes devatenáct věků se
byromadily a nahromadily živly barbarské.

Máme tu položenou otázku křesťanské civi-
lizace, která tvoří u Norwida východisko při-
jeho historiosofii. Patáť otázka byla v roho-
ným bodem v Mickiewiczových »Kniháři
Národu« a »Pouťi Polské«. Tam základem
křesťanské civilizace byla posvěcení, a tím
čláská, pozdvihnutí do výšiny obětí za věc
lidstva a národa. Celkem vzato, jejím roz-
kladným prvkem stával se egoismus — je
llhostejno, zda stárvský, národní, nebo jed-
notlivcový — který Norwid s jiní ztotožňova-
li s pohanstvím, jež tak mohlo ovládnouti
všechny lidské vztahy a změnit potom život
— jeklo. Pohanství sakové, podle Norwidova
mínění, panovalo v celé své síle v devatenáct-
tém století.

Kazimierz KOSIŃSKI: **Prometheovský
sen Cypryana Norvida.**

1.

»Naděje, kromě vítězství na Golgatě, obnovuje se nejednou návratem,« praví Norwid v své druhé přednášce o Slowackém, dodává, že toto vítězství Kristovo neosvobodilo nás nikterak od práce i od závazků, a tak je třeba každodenně mnoho bojovat nadějí, třebaže jen proto, že se s pohanstvím neustále setkáváme, neboť přes devatenáct věků se hromadily a nahromadily živly barbarství«.

Máme tu položenu otázku křesťanské civilisace, která tvoří u Norwida východisko pro jeho historiosofii. Tatáž otázka byla vrcholným bodem v Mickiewiczových »Knihách Národu« a »Pouti Polské«. Tam základem křesťanské civilisace bylo posvěcení, a tím i láska, pozdvihnutá do výšin oběti za věci lidstva a národu. Celkem vzato, jejím rozkladným prvkem stával se egoismus — je lhostejno, zda stavovský, národní, nebo jednotlivcův — který Norwid a jiní ztotožňovali s pohanstvím, jež tak mohlo ovládnouti všechny lidské vztahy a změnit potom život v peklo. Pohanství takové, podle Norwidova mínění, panovalo v celé své síle v devatenáctém století.

V téže přednášce o Slowackém mluvil Norwid o tom, že mnohdy ještě dnes křesťanská těla padají v tisících pod křesťanským mečem, a neví se, zda oni hynoucí neumírali jako gladiatoři, pro potěšení diváků. Proto dnes, právě tak jako před věky, je potřeba »zlidštit« filosofii, ekonomii i politiku, zbavit náboženství nepravých citových prvků a prohloubit křesťanskou civilizaci, která jí dosud byla jen podle jména. V současné lidskosti spatřoval Norwid barbarství, nedávající čísti »slov přírody a písmen psaných prstem božím«, nevidoucí mravních pravd života v své bezohlednosti boje o bytí.

Křesťanská civilizace požaduje nových lidí, kteří by viděli přicházející formy života. Byli by to oni proroci, o nichž mluvil básník v Promethydioně, že budují svědomí národa jako hodnotu reálnou,

... uskutečňování
nejdokonalejší a snad jediné,
jako briliant národní,
... který vahou
přetéká, rozrývá povrchní hlínu ...

Takový vyznavač činu, básník, korouhev-
ník ducha, vydobývá z lidských věcí Pravdu,
která jest,

... jenom se pálí
pod popely bílými, ležícími
jako vestálek chor, v sněžném šatě
a vytváří »veřejné mínění«, které »jest po-

sledním paprskem proroctví«, které »září a paprsky rozdává«, stávajíc se »otčinou otčin«, t. j. svědomím národa. To tvoří »ducha vydo- byté konečnosti« — »bez tvaru a bez linií«.

Norwidovská otázka Proroka pojí ho bez- prostředně s romantismem, který stavěl nad národy jednotlivce, obdařené posláním vidě- ní věcí budoucích i uskutečňování jich v sou- časnosti (bez ohledu i na prostředky konání, jak to bylo naznačeno v první rapsodii Krále Ducha Slowackého).

V atmosféře nepravdy stává se hlas Proro- ků nešťastným voláním na hluché pustině lži, jež Norwid nazývá kouzlem ubitého mínění . .

A tak, člověk budoucí nenalezne místa v kultuře XIX. věku: úlohou společnou bylo by tedy stvořit nový typ člověka — na úroveň civilisace křesťanské. Takovým člověkem byl pro Norwida především Byron, jemuž posvě- til hluboké úvahy v svých přednáškách (II.) o Slowackém. Byron byl pro něho mužem ná- boženským, protože »více než církev*) a je- ho věk«, bojoval o emancipaci katolíků v Anglii, oceňoval hodnotu modlitby a sta- věl ji nad věnce slávy. Mluvil tu Norwid:

»Jeho Svatost Pius IX., papež, když přijí- mal Mickiewicze, a básník, pokleknuv, pro- mluvil: .Hle, tu jsem, syn marnotratný,»

*) Myslí vedoucí muže katolicismu v současné Anglii.

(Ecco mi il filiolo prodigo) odpověděl: „Syn nejmilovanější!“ (Filiolo carissimo). A kdo, volám, byl marnotratnějším synem a tak vypil až do dna hořkost písně, jako to učinil Byron — písni Sokrates?«

Jako muž svého stavu, stával Byron v obraně opuštěných a k vzpouře vydrážděných tříd pracujících v Anglii, bojoval o to, aby se nevykupovala dokonalost strojů degradací člověka, a později, umíraje v Řecku, domáhal se toho, aby se neobětoval národ rutině — zvyklosti. Pro Norwida byl Byron mužem, který vykročil daleko před XIX. století, byl básníkem, t. j. člověkem činu a bohatýrem, rovný s bohatýry jiných národů. Ti se podle Norwida, všichni, v číně stávali básníky. Hle: »do Belvederu vstupuje s bodákem básník (Sewerin Goszcyński), jinde povstává O'Connell a Lamartine, dále ještě Mickiewicz v Itálii zakládá to, co se nyní dělá (Legion 1848), a před našima očima Ludvík Košut končí tutéž Epopeu, která započala v Missolunghi.«

Jde tu prostě o nového člověka, který v jistotě své hodnoty svědčil by o nezměněné důstojnosti samého lidského pokolení; a tu vydobývá jednotlivec na cestách života — pod jednou podmínkou — že svoji nezávislost duchovní, t. j. svobodu, udrží.

Mluvil tu Norwid sám o sobě: »Já se nikomu neklaním, jenom zřídla zřídla a odtud je moje úcta k Mickiewiczovi, Košutovi, třeba-

že z těch lidí snad jenom sám O'Connel má moje skutečné sympatie. Z poháru se mohu napít, uchopiv jej za hrdlo a nachýliv jej k ústům, ale kdo pije ze zřídla, musí pokleknout a sklonit čelo.« Charakteristická je jeho sympatie pro O'Connela, který mu byl ze všech nejbližší. O'Connel bojoval o osvobození Irska a při tom současně potíral v tomto boji používání prostředků násilných a neshodných s právem, stává se tak podle Norwidova přesvědčení individualitou hluboce křesťanskou.*)

Zřídlem, před nímž se skláněl Norwid v pokoře ducha, byla Pravda, která se »naplňuje« v osudech lidí. Pravda může býti uzavřena v jediné myšlence člověka. v »malinké knížce«, kterou kdyby napsal Koperník, byla by původní a trvalá. Z této otázky pravdy vyvozuje též Norwid de fakto i otázku civilisace, která vyplývá důsledně z ideí mravního pokroku člověka. Člověk nemůže být nevolníkem civilisace, která je hodnotou nekonečnou, jdoucí vpřed, posloupně, do budoucnosti.

Podle Norwidova mínění, civilisace chápa-

*) Pro Norwida takovým křesťanským člověkem byl emir Abdel-Kader, jenž v době reží v Syrii (1860) vystoupil v Damašku na obranu ohrožených křesťanů, třebaže sám byl musulman. Poctil ho svou básní, kterou mu poslal — jako první ze všech křesťanů — a dostal od něho poděkovací list.

ná jako konečnost, stává se falešnou a poměrnou a především zemřela. Norwid připodobňuje civilizaci »k lešení, jež má tvar ohromné budovy, je převysoké a okázalé a zdá se, že je nebetyčné. Má patra i sklepy, ale s tím se vším není ničím více nežli plochou a přízemní deskou, schodem jediným, sloužícím jedině k tomu, aby se po něm dupalo a chodilo«. A dále ještě: »Kdo však nezná architektury a hledí na takové lešení, vidí měsíc i hvězdy, sunoucí se přes azurový prostor. I říká si: 'Budova je to veliká, — ale běda tomu, kdo tu sfingu nepochopil: neboť ani v tom lešení bydlet, ani s ním pohrdat není věci slušnou a pravdivou.' Pravda mluví a volá: nebuďte lidskými nevolníky.« V civilizaci dávné, pohanské, viděl Norwid determinismus i exdeterminismus, zatím co základem civilizace křesťanské jest láska, která nevytíná stromy národů, a štěstí bere společně, v chápání sociálním. Kdežto civilizace, jak mluví Norwid, považuje se ne za prostředek, ale za cíl, a zaprodávají se jí duše.

Věcí jinou je, že cesty civilizace musí být člověku známé a neustále ve vědomí; z toho vyplývá otázka další: forem života, současných i dávných. Život nese s sebou formy a tvoří stupně, na něž vystoupiv, rozhlíží se člověk po společnosti. Z minulých forem zůstávají jen ty, které jsou ještě živé, všechno jiné pomíjí.« I v světě mravním všechno, co

leckdo dokáže udati i přiobléci, vchází pod tutéž kategorii, jako oděv věku minulého«, povídá Norwid v posledním svém výkladě o Slovackém. Nejvíce nezajímavé jsou pro člověka formy života soudobého. Odtud společnost stává se nejtěžším problémem. Norwid říká: ne dnešek je náš, jak se obyčejně mluvívá, ale včerejšek a předvčerejšek — dnešek velmi podmíněčně. Civilisace, která nebude hodnotou konečnou, soustřeďuje se v daném momentě života a rozhoduje o jeho hodnotě současné. Při tom však rozlišuje Norwid současnost podvojnou: jednu, která si uvědomuje hlubinný ponor života, a druhou, která plyne s povrchní vlnou života a neuvědomuje si utrpení a proud hlubin. Z těch obou současnost nesmí podceňovat žádné: není možno zabít jednu pro druhou, poněvadž by nebylo »koinspirace«. Tak tedy ze stanoviska Norwidova vysvítá, že každá současnost je zavazující mohutností, potřebou a silou!

2.

Z roku 1885, době básníkovy smrti, pochází jeho novela *Stygmata*. Máme tu Norwidův pohled na duchovní tváře národů a poměr jich k současnosti. Když pomíneme bájevitou fabuli výtvoru, kde máme historii dvou zraněných srdcí, vzájemně se milujících, ale neschopných k soužití přes zděděné znaky charakterů, je vážná pro nás druhá část novely, do níž

máme vložen filosofický pohled básníka na znaky národů. Norwidovský znak nemá vnějšně nic společného s náboženstvím a nemá v sobě nic mystického. Jde o to, že zapadlá minulost vypálila v duši národů svůj znak, své věčné znamení. Máme tu tutéž otázku, jíž se později chopí Wyspiański ve Weselu: že symbolismus minulosti a podvědomá »minulost« se kladou jako múra na naše duše a zaclánějí nám současnost. Pro Norwida jsou to znaky, které ukazují, že »národy, pckolení, lidé tak žijí, zatím co dnešek, nynějšek, jsou pro ně ještě touhou«. Vlastně jde tu o tentýž trpný poměr člověka k civilizaci, v kterém jednotlivec nebo národ se stává dokončenou sochou »odlitou náhodně a samovolně různými tlaky vnějšími«. Národ je také jednotkou úhrnnou. Jedním z takových tlaků na něho je včerejšek a předvčerejšek, které vypalují na něm svůj znak. Celá ta filosofie Norwidova, ukazující hledat sebe samého v současnosti a předcházející desítky let Legendu Mladé Polsky Brzozowského, nemohla být pochopena v epoše romantismu, který znaky národa povznášel k svatosti. Norwid ukazuje, že »nebylo ještě vlastních národů, ale byly jenom znaky, a psota krve po psotě a mnoho křiklavých klamů«, slyšel též sluchem své duše dějinný »výkřik pláče« národů. Každý z nich vnáší do těch dob do historie jedině svůj znak, ale nevnáší do ní se-

bc samého, dal svůj výraz v dějinách, ale nedal své jistoty, již si musí každá současnost vydobýt. Čili, že v každém období musí národ neustále tvořit sebe samého.

Ta ideologie znaků tvoří štít Norwidův: vylamuje se z ní otázka národa, který se probojovává, který se utváří každodenně v životě, zatím co v téže chvíli hoří na předělu věků jeho znaky.

V roce 1848 napsal Norwid své tři otázky, kterým po létech (1863) dal název Nevole. Výtvor ten stojí v nejbližším ideovém sousedství s Promethydionem. Norwid v něm staví thesi, týkající se cest národa polského zmrtvýchvstání. Hlavní otázku tvořila nevole, kterou Norwid chápal nejenom jako otázku politickou, ale i kulturně mravní. Osvobození musí se dokonat v duších a určití samu vnitřní strukturu národa, který musí být svobodný v sobě, i v jeho kultuře, která se musí projevit v současnosti.

Nevole byla napsána v roce 1848, a tedy v době Vesny národů, a jest odpovědí na Mickiewiczův Soubor zásad, složený v Římě po vytvoření Legie. Tu připomeneme několik biografických drobností básníkových. Norwid odjel z domova za hranice v roce 1848, když velká polská poesie romantická měla již za sebou svoje fenomenální projevy tvůrčí, kdy Mickiewicz jako básník skončil, kdy Slowacki vkročil v poslední, nejmocnější oblast

tvůrčí, a Krasiňski též právě skončil svou labutí písní, za niž považují Svítání. Pro Norwida to byla chvíle nevhodná k vstoupení do poesie, kdy všichni měli oči obráceny na tři titany a nikdo nemohl vidět mladého básníka. Posteskl si na to v básni Tleskáním mají oteklé pravice, že národ znuděný písní, žádal činů, zatím co v otčině bylo »plno vavřínů a temna«.

A již ani místa nebylo dáno, ani hodin,
pro nečekané narození a příchod naro-
zenin,

kdy Boží prst zazářil přede mnou,
neskládaje počtu z činů, které činí,
žít mi přikázal v života pustině . . .

Norwid po odjezdu za hranice nemohl mít ještě programu ideového a uměleckého; dobýval jej, studuje malířství i sochařství v Itálii a v Německu. V roce 1846 dostal se v Berlíně do vězení, načež se stává emigrantem a začíná tulácký život, dramatický v své nouzi až do smrti, ale mocný v námáhách tvůrčích, jimž budoucnost neodepřela platnosti geniální. Po opuštění vězení vidíme Norwida v Bruselu, potom v Římě, kam přichází v době Vesny národů. Stýká se s Krasiňským i Mickiewiczem, tvořícím Legion: vidí jeho boj s polskými vystěhovalci, kteří pod vedením Zmartwychwstaňců postavili se jako pevná

zed' proti činům básníkovým, nemohouce se povznésti do jeho výšin, nechápajíce pohnutí jeho činu. Proti Mickiewiczovi stál tehdy i Krasiński, vida v něm odštěpek tovanismu a utopii politickou. Mladý Norwid stanul tehdy při autoru Irydionu a jeho očima hleděl na Mickiewicze, pro něhož má pochopení a obdiv, ale ne bez výhrad — jak o tom svědčí třeba jen několik slov, jež jsme uvedli z jeho výkladů o Slowackém. Mickiewicz, tvoře Legion, neřídil se však zápalem chvíle: jeho čin vyplýval z nejhlubšího jádra duše, počav filomatismem, který se v tom případě utvářel politicky. V Mickiewiczově Legionu bylo obsaženo celé mravní tvůrčí krédo, celá jeho mohutná ideologie činu, před níž sklání později své čelo i Wyspiański. Není však pochyby, že Legion Mickiewiczův byl také výrazem jeho mystiky, že básníkově vlastenectví spájelo se tu s jeho zkušenostmi náboženskými. Tak, po utvoření Legionu, povstal vzpomínaný Mickiewiczův Soubor zásad, který dával mravní podklad polské konstituci na dobu po získání národní svobody. Složený 28. března 1848, bezprostředně po sestavení Legionu, dával v patnácti bodech základní ideové desatero polskému národu, které však veřejné mínění národa uznalo za heresi a za básníkově šílenství. Mickiewicz tu potvrdil neporušitelnost katolického náboženství v Polsku, považoval zde za právo národů Evangelium.

Církev za strážkyni Slova Božího a Polsko za pole života podle evangelií, což mělo být viditelné v jejich činech politických. Polsko po zmrtvýchvstání mělo resignovat na ideu pomsty a postavit se do skupiny národů slovanských, majíc na štítě bratrství. Mickiewicz hájil v budoucí Polsce svobodu slova, svobodu obyvatelstva bez rozdílu jejich původu, zajišťoval bratrství Židům, osvobození ženy, svatost a neporušitelnost rodiny a nedotknutelnost soukromého vlastnictví. Máme tu jednotně, v náboženské formě vyjádřenu Mickiewiczovu Deklaraci práv člověka, která se stala výrazem jeho přesvědčení demokratického, liberálního a náboženského.

Proti tomu Souboru zásad vystoupil tehdy Norwid, ale zcela jinak než Krasiński a Zmartwychvstańci. Máme tu boj Norwidův o Polsku, boj s Mickiewiczem, boj neznámého básníka s titanem, s nímž dobojoval již Slowacki v písni Beniowského a před tím v Kordjanu, právě tak jako ji probojoval s Krasińským krátce před Vesnou národů. Tak vstoupil Norwid v šranky, ale bez záblesků meče, bez hromové mohutnosti slova, bez jeho efektů, ozbrojený jedině myšlenkami a královskou mohutností stylu.

Svou báseň uvedl Norwid prologem, v němž ho obklopovaly jeho chory v tragedii dvě připomínky současnosti. Rytmika básně připomíná tu Krasińského Svítání:

V dva půlkruhy proti sobě
nechť dva chory mne obklopí,

pro oba začnu zpívat,
až povstanou, meče zkříží, unaví.

Básník ohlašuje let své mysli k samým základním ideám národa, k jeho čisté ideologii, která se dotýká jedněch i druhých v současnosti. Dotýká se jich přímo:

Vás — kteří toužit neumíte,
vás, kteří srdcem, okem, dlaní
vytváříte dnešek na světě —
i vás, které větry honí
v minulost, v uplynulé . . .

První z nich děsí básník smrtí, druhé přivádí na zem, kde jim připomíná:

. . . co přinucuje,
ce v smrt, v ono zneužití
nedovoleným právem svádí . . .

Tomu právu dává básník protikladem svobodu člověka, který může být svobodný a »více než svobodný — třeba i ve vězení«. Člověku není tedy dovoleno smiřovat se s nevolí, ani omlouvat se konečností podrobení přesilou nepřítele, »že je to lidský osud«. Uzná-li fakt poroby jedno pokolení, postaví proti ní

protest pokolení druhé — nevolníků, kterému nebude stačit »vlastenecké« vzdychnutí a které nebude moci

... s žalmem kajícím
v zoufalství žít zbaběle smutném.

Stojíme zatím při otázce první: co je to nevole?

Odkud je ona — dlouho-li je ona svéhlavostí,

a dlouho-li je koncem neb hranicí pole
a konečností tak neodvolatelnou
jako smrt, jež každou nit rve načatou?

Neboť, shodíš-li se sebe nevoli,
kolik svéhlavostí v krev se jí naneslo —
A kolik právem svírajícím vůli;
přijmeš-li ji jenom jako řemeslo:
Udělal jsi mnoho, mnoho, bratře milý,
v těch katakombách polské mohyly . . .

Jde tu vlastně o jedno: aby národ přemohl
v sobě instinkt nevolníka, aby nedokončil
rozkladu vlastní historie v nevoli, aby se vy-
tvářel ve své svobodě vnitřní, nepodléhající
vnějším okolnostem v chaose náhod, aby se
krystalisoval a seskupoval v jednolitý celek,
aby mu v tom všem zářil na cestu cíl, kterého
není možno nahradit formou současnosti v ne-
voli. Tak problém nevole vede nás přímo k o-

tázce podvojně: formě a cíli, jinak řečeno — formě a obsahu, nebo také — formě a duchu. Norwid říká, že

Nevole jest postavení formy
na místě cíle . . .

Člověk jest počat v konečnosti a jako takový podléhá smrti, k níž nám dává básník apo-
strofu v prologu k básni, říká, že je mu
»ona sestrou v Bohu« jako u svatého Františka z Assisi, a že je mu »rytmem v nekonečnosti«. A tu právě: člověk jako konečnost tvoří formu, ale jako nekonečnost jest duchem — a jako takový může stavět cíle, k nimž se snaží dospět v každodenní své současnosti. Jde tedy o to, že člověk duchem »formu každou ničí dobou«, t. j. »povyšuje se nad formu a spaluje tělo«, a to hlavně prací, utrpením (tu jest Norwid romantikem) a také bojem.

Tedy práce, utrpení a boj vytváří tři souborné elementy Norwidovy ideologie svobody. To »přetváření dočasné formy cílem« tvoří u něho druhou zásadní otázku, dotýkající se osvobození jednotlivce i národa. Teprve zde můžeme přejít k problému politické nevole Polsky, již Norwid viděl ve vnucení Polsku cizích forem života národy záborovými, jimž nemohl již zářit vlastní, polský cíl, který by byl výrazem vlastního polského obsahu

i potřeb národních. Svoboda člověka je v tom, že užívá pro sebe formy, ne však forma jeho, neboť v opačném případě stává se nevolníkem a vidí svůj cíl v běhu samých fenoménů chvíle. Forma může být pro člověka prostředkem, ale nikdy metou, vyznačující jeho snažení. Národ v svém rozvoji historickém může přijímat různé formy,

. . . jako člověk šaty sváteční i na cestu, ale v sobě jest jistotou vlastní a celý jeho dějinný rozvoj vypaluje mu v duši vzpomínané a vysvětlené již znaky. Norwidovi jde o ducha národa, zatím co jeho formy vnější, zvykové a jiné, tvoří jeho národní osobnost, která teprve v paprscích národního ducha bere znak jistoty. A tak tu stojíme u otázky civilisace, nebo lépe také národní kultury. Zde již přichází Norwid k hluboké modlitbě, která není ještě Konrádovou modlitbou člověka v ponížení sebe i národa. Modle se, dobývá Norwid z hloubi své duše vzlyk všelidský, ale ani na chvíli nepřestává být Polákem z doby po dělení Polska:

Ó, Ježíši, Ježíši! Ty, který jsi z proroků
ani ze Zákona slovíčka nezměnil,
jenom jsi je, jakoby mraky, jakoby
oblaka,
paprsky slunce, svobody zruměnil:
pravý Bože i člověče pravý,
který jsi Císařství císařů tohoto světa

uměl požit haluzkou olivy —
Ty, požehnej nám v poddanství kata!

Ať nevolníky nebudeme lidskými,
neboť volnost je tam, kde duch Páně bdí.
Ať jako Feidias ideály země
tvořím a ne země prsa nám rozdírá,
balvany dělajíc a tak kupčíc jimi,
že nezůstane místa pro člověka,
že nezůstane země pro člověka,
leda že by vztáhl dlaň po hrotu hřebu.

V samém zakončení básnickovy modlitby rozeznává se tón hamletovský, který se prohlubuje ještě více při druhé otázce: odkud je nevole? A jak se to může stát, že šlechtnou hrud' člověka jiný »řetězem uková«. Tu připomíná Norwid Mikolaje Senpa-Szarzyňského z XVI. věku, který viděl v člověku vnitřní boj dvou elementů: věčnosti a dočasnosti, které jsou příčinou rozdvojení lidské duše, její mučy a bolu. Podobně Norwid vidí v člověku

... dva kořeny různé,
ten viditelný a onen neviditelný,

vpletené do sebe, žijící v ustavičném boji, k nimž přibývá ještě ono neznámé i známé (jako v monologu Hamletově), mezi nimiž si musí člověk vybírat, muče se, což se v životě našeho básníka stávalo jeho »ukřížováním v sobě i v dějinách«. Rodí se tedy ta bolestná

otázka, na niž dosud nikdo nedal odpovědi: odkud jsem přišel a kam jdu; otázka, která trýzní lidstvo, otázka, v níž je obsažena celá filosofie jeho znaků i celý pesimismus nevyzpytatelných cest člověka, neznajícího cíle bytí. A přece v záři právě této otázky rodí se problém pravého pokroku a zároveň zpětného pochodu, mezi nimiž váhá člověk i celé lidstvo. Víme, že romantismus polský v mystice Slowackého dával celé náboženství pokroku; ale i Norwid byl jeho vyznavačem. Ale jak Slowacki, tak i Norwid a Poláci nikdy nepopírali minulosti při největší touze jít duchem vpřed, až k víře v budoucí epochu skutečné přeměny národů. Tak zvaní pokrokovci jsou pro Norwida ti, kdož chtějí zničit minulost pro současnost, zatím kdy konservativci jsou ti, kteří chtějí zničit budoucnost, ve svém úporném jednostranném zahledění se do znaků národa. Ano, minulost jistě vpaluje do duše národa svůj znak, ale tělo hoří duchem, který kuje ze sebe budoucnost; musí být tedy harmonie mezi tím, co bylo — a tím, co bude, musí být evoluce z ducha, která se staví proti jednostrannosti dávných forem. Nevolníkem forem může se stát na příklad stát, který podle Norwidova mínění, jest z těla*), a proto

*) »Národ je z ducha, a tedy z vůle a svobody, kdežto stát jest z těla, nebo spíše z vnějšku, z tohoto světa, z nevole.«

také i cíle státu musí vytknout duch, aby unikl v něm nevoli.

Nevole jest

v národě z formy, třeba byla dokonalá,
třeba to byla forma z forem nejpřed-
nější na globě,
jestliže se cílem, ne však prostředkem
stala.

Proto vývoj jednotlivce ve státě se musí, jak říká Norwid, harmonisovat s vývojem společným, podobně jako svoboda jednotlivcova se musí spojovat se svobodou společnou: ve výsledku však rozvoj jednotlivce se musí harmonisovat s rozvojem celku. Zásada, kterou vidíme v Otče náš Cieszkowského, jako slova základní.

Jak vidíme, stává se Norwid heroldem svobody lidské, která se nikdy nedá ujařmit, a která spočívá na svobodě každého člověka i ke všem formám života a neuznává právo člověka, podle nichž by mohl porobit jiné lidi. Norwid věděl, že největším pokladem každého je jeho svoboda vnitřní a té že si nedá »jakkoliv vzít«, když užijeme slov Kochanowského, ale byl tu básník také Polákem, který v kladu svých dějin pěstoval svobodu jako svůj životní znak.

Následuje otázka třetí: iak daleko se probojovalo Polsko v díle svého osvobození? Říká tu Norwid, že tu otázku dává proto:

abych — věda co je slušné, co neslušné —
v očekávání nepadl bezdušné . . .

Za základ sloužilo tu Norwidovi utrpení národa, který, poněvadž trpí, nevytváří proto nějaké vzdálené abstraktní idee, ale jest organismem živým a jest svojí skutečností, nedělitelnou mezi cizí organismy státní, a není možno, aby se vtěsnil do cizích forem života. Národ trpí, tedy jest, a když jest, tvoří své vtělení, jehož skutečnost chtěl by Norwid v osobě Konrádově v Osvobození vnímat, poznat a »učinit skutečností politickou«.

A bytem formy té, kterou zasloužil,
by ne tvar jeho, ale on tvaru použil,
by, mluvě, volným byl, nesloužil tělu,
přes stupně kráče forem — spěl k ideálu!

A to je vlastně ta norwidovská evoluce z ducha, za kterou teprve může přijít evoluce ústrojných forem státu.

Když národ trpí, jest organismem živým, vnímajícím, »třebaže mu byly vnuceny cizí formy«, a bude v něm láska, která je sama ze sebe »protiformální«, a kdyby byl takový národ položen i do hrobu, »bude se z hrobu dráti k obloze«, až přemůže smrt a vstane z mrtvých k svému životu politickému.

Byla by to tedy nová, pro Norwida charakteristická teorie zkoušky hrobu, zásadně od-

lišná od toho, co podával v té míře Krasiński. Národ polský má na sobě znak Rzeczypospolitej, to jest svobody, která nesnáší forem, a přece se skládá z forem časových, a proto národ jenom duchem si může vybírat formy své vlastní současnosti. Národ má v sobě vnitřní autonomii, jako ten, kdož forem užívá, ale současně forem nesnáší, a proto je musí v evoluci z ducha měnit na vždy dokonalejší. Jde tu, jak říká Norwid, ne o postup národa vpřed, ale o jeho dojití k nejlepším ústrojným formám života. Jde o to, zda národ, »litaní snů kolébán«.

 Za všelijakých časů vůli hnáti manií,
 dokonalých očekáváje národů —
 nebo těch zemských zázraků — revolucí,
 nebo nebeských revolucí — zázraků?
či též skutečným poznáním sebe samého bude toužit

 ... přes činy stupňové — k plnosti?
Evoluce národa nemůže však, ještě jednou, přidusit evoluci jednotlivce: a zase naopak — není možno ve jménu téhož jednotlivce ničít vývoj faktů v historii. Kloubí se tu jedno s druhým a vzájemně se vše doplňuje. Zabíjí-li se jednatlivec tlakem vývoje v historii, zabíjí se v ní v té chvíli vůle, a tedy, jak říká Norwid,

 Velký ti stane muž na hrobě vůle

s otázkou: »proč ducha mrzačíš?
Kdo jsi člověče marný?« — A ty jemu:
»Jsem Brutus, chci tě rozdrtit, třebaže
nevím proč!« —

což tvoří nejednou tragiku současnosti i při zahledění se v daleké cíle národa, jimiž bude v té době rozvoj samých forem jeho bytí. Jde tu vlastně neustále o totéž, o to, co vykreslil Norwid při charakteristice Byrona v druhé své přednášce o Slowackém, že není svobodno připustit zmechanisování života celku obětováním národa rutině formy — podobně, jako není možno ponížit člověka podle téže formy života, která zemře v pohanství novodobého barbarství. Tak chápal Norwid i parlamentarismus jako představenstvo proroků pravdy, kteří pohrdají

vynášením věcí a vynášením pánů, oddáni výlučně své pravdě vnitřní a nechápající praktik života a z nichž, z těchto proroků-poslanců, se však rodí cestou ústavodárnou jeho formy.

Norwid nepohrdá ani tradicí rodovou, která jest v národě; básník věří, že jisté rody jsou z ducha a vycházejí z nich jednotlivci, kteří mají v národě plnit své poslání. Povstane-li z takového rodu muž,

. . . bude míti Boleslavův duch v svém
určení—
a třebaš bez koruny, vloží si ji sám na čelo —

duchem. Tato otázka poslání a víra v jednotlivce jím obdařené činí Norwida romantikem vedle tří našich velkých básníků.

Tak Norwid, jak vidíme, dospěl k Osvobození i pozdějšímu Státu polskému — od otázky národa, který musí mít vlastní cíle, musí vytvářet vlastní formy bytí a musí nésti v sobě vlastní tvůrčí energii.

V té době s utrpením svého národa, po předcházejícím ukřižování v rozdvojení duše na bezcestí hamletovského pesimismu, sestoupil on do propasti polské a putoval v ní jako Dante

Bez Virgila s pochodní na cestě —
nářek jenom u sebe — pláč se neutiší,
mohyly jenom — kdesi větry rvané,
kdesi bez rytířů koně rozběhané,
časem vyhnanců bledých tváře bledé
a slzy žen, rosu krátce trvajících,
vidím, neb hlupství svěží, jako dryadu
zruměnělou, v tancích, v chichotání celou
a prázdnotu. A výše, nad oním chaosem,
kometu soudu s ohonem zkrváceným.

Máme tu visi národa v jeho podvojně současnosti, jako ve Wyspiaňského Weselu. Norwid, podobně jako Wyspiański, stál nad propastí přeludů. »vějící mlhami nad pyramidy a studní dlážděnou bílými kostmi«, a osvětloval současnou dobu polskou.

... jako člověk, který, dříve než sestoupí

v propast neznámou,
záchvěv shazuje dříve s ramen — přeže-
hnáním.

Vidíme v tom ve všem hluboký lyrismus básníka, skrytý pod věcností rozumování a pod královskou mohutností formy. A o tomto lyrismu Norwidově psal Stanisław Brzozowski v Legendě Mladé Polsky, že »má u něho specifické zabarvení, jest jakoby mlčením a hrdostí mohutné katedrály; lyrismus rodí se tu jako mlčení díla, jako jeho mohutný pathos: duše se tu utvrzuje ve víře, necítí se osamocena mimo svět, zbudovaný společnou prací, zdvihá ho ze sebe, je celá pod jeho tlakem, ve zdvihající se klenbě úsilí. Lyrismus je dechem celku, dávající zvěst jednotlivým kamenům, že trvá a stojí budova.«

3.

Přicházíme k otázce Promethydionu, který rovněž můžeme nazvat básní o osvobození národa. Věc zní jen jinak: na jaké cestě je básník hledá? Pokolení po-listopadové i z časů Vesny národů chápalo je válkou, povstáním národa, zatím co Norwid, jak víme, toužil po vnitřní svobodě národa, která by mohla rozhodnout o jeho osvobození. Norwid byl odpůrcem romantického pesimismu a jeho teorie činu kráčí brázdami námahy po cestě kultury, na triumfálním voze umění a práce.

Problémem umění jest krásno objektivní.

v němž jest i pravda. V Promethydionu máme jedinou improvisaci v polské literatuře na téma krásy, která vyrůstá do výšin čisté idee platonské a zrcadlí se v duši lidské láskou, vtělující se v umění. Odtud její stupňování, záležející od výšky milované idee i od síly milování. Každý jest »prachem krásy«, jak říká Norwid — i kdyby svoji jiskru krásy, kterou má v duši,

. . . čistou uchoval v svědomí,
a kameni řekl: žij, jako jsem žil,
tak by se kámen pocítil na rozhledně
a možná prstem by protíral víčka,
jako probuzený muž ze země daleké . . .

Svoji osobitou tresť rasovou, svoje vtělení, svoji jistotu a podobně, musí národ projevo-
vat v umění, které, jak je patrné, musí být
vlastní, původní, národní umění. Když všech-
no, co bylo dříve řečeno, spojíme s naukou
Norwidovou o znacích, přesvědčíme se, že
proces vydobývání vlastního národa ze sou-
časnosti musí se dokonávat především v umě-
ní. Tak pochopené umění musí se projevovat
na každém poli života, v němž musí být cel-
ková cirkulace krásy. Umění zaujímá celý
tvar prací národa, který musí být skutkem
téže jeho lásky vtělující se: krásno žije proto,
aby připoutalo národ k práci.

Norwid byl mystikem práce a jest pro nás

dnes tvůrcem div ne současným v době, kdy v dnešní krizi je práce ozářena smutkem duší a kdy se vymáhá na státu rozřešení toho nejbolestnějšího problému současnosti. Ale básníkovi v tom případě nešlo o věci hospodářské, práce vystupuje u něho ve svém charakteru čistě ideovém, v záři téže otázky kultury, jako činitel osvobození a obrození národa. Podle Norwida byl první lidský hřích v tom, že zničil v člověku vrozenou krásu, toho »profilu Božího«, jehož můžeme nalézt výlučně práci. V ní se utváří myšlenka člověka i slovo, které je »testamentem činu«. Proto Norwid neuznává nikdy rozdíl mezi prací a myšlenkou, a také mezi prací a uměním. Musí být mezi nimi harmonie, t. j. onen neustálý vnitřní dialog ve výšinách duše národa, v samé nebeské kopuli, odkud přichází práce! Norwid náleží k těm, kteří chtěli povznést práci z ponížení, aby se stala svobodnou, radostnou, tvůrčí — v ní se musí utvářet obsah národa, uskutečňovat jeho cíl a realizovat forma každodenní současnosti. Proto také Norwid, hledě na velikost otázky práce národní, sahal nejprve k nejhlubší její pokoře, a lidi práce přetvářel v anděly

... v šatech ozářených,
s vlasy spletenými v paprsky.

Ten však člověk pokorné práce vyrůstá tu

k velikosti Člověka věčného — Adama i Promethea, který utvářel život, který vydobýval z ničeho jeho formy, který byl tvůrcem viditelného, užijeme-li slov Slowackého z Gene-se ducha. Z druhé však strany nemůžeme si představit samo bytí člověka bez práce. Celkem these Norwidova zněla by tu asi takto: *národ nese s sebou v zisku každodenní současnosti kapitál práce, a jenom ten kapitál práce nachází ve své historii. Duch národa staví cíle, práce vytváří každodenní formy, které vytvářejí nadbudovu kultury dané národu. Proto se národ nemůže zastavit u jedněch forem, jež umrtvují současnost, vytvářejíce nové formy. Základy minulé civilisace stávají se znaky národa a mohou být utrpením v nečinnosti a ochablosti, když se život domáhá forem nových v podstatě nez-
měněného ducha národního.*

Z daných věcí vyplývá konečnost odnárodnění umění, řemesel i rukodělných výtvorů, neboť všechno musí jít »v národním směru«, jak říká Norwid v epilogu k Promethydionu. V práci se projevuje Duch národa, který je totéž jako jeho svědomí. Tak se stává práce otázkou morální, a svědomí národa se projevuje v kapitálu jeho práce pod příkazem smrti bez zmrtvýchvstání na cestách kultury. V téže chvíli však, kdy Norwid pohnul otázkou svědomí národa, mimoděk, neúmyslně stanul mezi polskými moralisty, jichž jest mnoho již od šestnáctého věku, a stal se kritikem

vlastního národa. Ve vzpomenutém epilogu k Promethydionu píše básník, že nesměruje k rozumu, »který začíná negací, t. j. neudělá kroku«, ale že má na mysli »moudrost, která začíná bázní boží« a snaží se vedle práce panovati ve veřejném mínění pravdy, jejíž vítězství učiní nepotřebným mučednictví proroků. Ti proroci diktují národu Slovo, jehož nutností je, aby se přeměnilo v práci, ale nesmějí si oni vymyslet efekty, které by nebyly shodny se skutečností. A tak v posledním svém výkladě o Slowackém psal Norwid, že když Polsko promarnilo svobodu, seslala mu Prozřetelnost tři veliké básníky, »naplněné jako Sibyla duchem, a proto obsahující prorocké pravdy ve fenomenálním úhrnném útvaru forem«. A zde teprve vystoupil s kritikou Krasiňského i Mickiewiczze, o nichž psal: »Mickiewiczovi bylo dáno, aby Mojžíšův jazyk hněvu národního naježil lví hřívou, jako by boj trval. Zikmund Krasiňski v téže době sněmovní, senátorský, veřejný majestát slova tak upravoval, jako za dnů Rzeczypospolité — a lhali oba«. a to proto, že nebyli výrazem současné skutečnosti, do níž byli povinni vnést národ dávný — a ne efekty dávných současností. Norwid v té době vycházel z polské Golgaty a odtamtud vedl lid do země zaslíbené. »ne proto, že v ní budou vinné hrozny větší než dříve a že v ní poteče mléko a med, ale proto, že nám byla slíbena na Golgatě, když pravda

zvítězila, a že my proto vcházíme v onu dědičnost a pravdu.«

Ale pravda ihned nezvítězila a Norwid se pohroužil do svého bolu, nepochopen současníky, trpě, že se Polsko nemohlo domoci vlastní formy života, vlastní kultury, svého osobitého umění plastického, i vlastního charakteru práce, která byla by tvarem polské lásky vtělující. Pro Norwida bylo mukou i to, že sama »vnucená forma« volala k němu rozdělením země a že Polsko v nevoli neprojevilo své vlastní tvůrčí energie. Norwid se nyní modlil třeba jen o jednu polskou »kapličku« --

Třeba jako pokoj ten, tak velikou,
kde by se polský duch jednou vyjádřil,
symbolisoval rozkvetlými znaky,
kde by kameník, tesař, zedník, sochař,
básník konečně, mučedník i rytíř
odpočal v práci, činu i modlitbě,

tváří v tvář nahromaděným dokumentům vlastní tvůrčí energie svého národa.

Norwidovi šlo zásadně o jedno: o vlastní duchovní tvář národa, o jeho vnitřní smysl, o jeho zřídlo zřídél, které mělo vytrysknout v nevoli uměním, prací a odsoudit mohyly, k čemuž by bylo potřeba námahy nad jiné námahy, a ne trápit se a slzet v beznaději oběti, třebaže ta oběť se podobala oběti Kris-

tově. Zde bylo jeho utrpení a zde byl i strach, který, jak mluvil, »otřásl jím v zamrazení«; s tím strachem v duši putoval Norwid propastí Polska, jako Dante bez Vergila, nechápan všemi a hluboce osamělý. Táže se:

Kam že jdu? Jdu si po duchovních
(kteří hmotařským zvou mne řemeslní-
kem),
duch u nich — prázdno — nedostatek
tvůrčích forem,
nezvládnutí formy vnitřním obsahem,
duch u nich — místo na ducha. Potom jdu
k světským, ti mne vidí nadduchovým
a jako mystickou hostí mne pyramidu:
a tak se procházím v prometheovském
snu.

Ale to byl vskutku již prometheovský sen Norwidův.

A třebaže nechápan současníky, byl on tím, kdož vydobyl otázku i obsah dějinné současnosti, že kapitál práce národa dá mu v procentech svobodu. již se vpíše na listy historie. zůstane-li národ svobodný a »více než svobodný, třebaš byl ve vězení.« Svobodu národa považoval Norwid za jeho kulturní stav, ale není dovoleno národu být nevolníkem civilisace, která ho může vésti jedině k jeho dějinné budoucnosti, ale nemůže se okamžitě změnit v umrtvující stigma. Nevole se dotý-

kala především jistoty samého života polského, který zbaven vlastního obsahu, vlastního cíle, mohl se kazit v cizích formách a národ v dalším období nevole mohl sám sebe zahubit. Proto také stav svobody národa a vlastní jeho stát, jakožto nejvyšší forma tohoto stavu, vynikaly důsledně z ideologie Norwidovy, jako nejjistější polská konečnost, o níž se musí národ snažit pomocí práce, utrpení a boje. Východiskem byla pro něho v č a s n á v ě c n o s t polská, a ne snění o minulosti a dějinná vise Polska svobodného. Od pozdějších positivistů se lišil Norwid tím, že problém práce nepojal jednostranně, ale opřel jej o boj národa o svobodu, v čemž se seskupily všechny jeho problémy, o nichž snil v svém polském »prometheovském snu«, který se vinul jako zlatá nit celou jeho tvorbou od let mladických až do smrti.

Jako všechny myšlenky Norwidovy — tak i jeho ideologie práce, osvobození, stigmat, jeho pouť propastmi národa — převzali jiní, s Wyspiańským v čele — a on sám, norwidovský poutník po cestách naší nevole, vrací se do poesie polské, jako Konrád z Osvobození, jako harfenista z Akropolis, jako Wernyhora z Wesela, ale jako tehdy nebyla vyslechnuta básníková prometheovská výzva, tak potom nebyl slyšán zlatý roh, který byl zničen v posupné noci národní nevole.

Když národ nabyl svobody, Norwidova ide-

ologie práce, vytvářející národ v život kulturní a ve svobodě vnitřní duše polské, chápaná jako její životní stigma, nabývá zvláštní důležitosti: a Norwid a Wyspiaňský se stávají těmi, jejichž tvorbu musí vyzdvihnout a sebevědomí národa přiblížit — stát.

Z polštiny přeložil J. JANOUC

POSELSTVÍ ZVONŮ

Do rozčereňných svitů něžných rozednění
života míza prosakuje ryzí —
 obnova tajemného zrození
 se line, krystalicky zní —
v Tvém jménu počíná a ve Tvém srdci mizí.

Tíhota dálek ve zralosti časů odpočívá,
věčnost se sklání nad studnicí vůně —
 plností klasů rozevlátá hřiva.
K oslavě Panny Anděl Páně zpívá:
Slovo se stalo tělem v jejím čistém lůně.

Poselství jiskrná na moři vzdutém temnotami,
v předtuchách smrti sníme o zasnoubení. —
 Rty vřelé orosené modlitbami
 před prahem Tvým, v úzkostech, sami,
hodinu svou čekáme, Bože, Tobě odevzdání.

DNES I KAŽDODENNĚ

Dej rozkaz větrům, nech je buráčet
po místech, kde jsem kdysi krácel,
kde srdce nemohlo již více krváčet
nad ssutinami ctností,
zrazených důvěrností,
prolhaností slova
polibku Jidášova.

Jas blesků úděsně ať prostorami proletí
v přítomnost vzpupnou, téměř na sotnách,
a oheň očistný nechť sžehne úspěch století,
to přerušení vztahů,
grimasy sebevrahů,
lid smělý v každé hodině
proti Bohu jedině.

Mohutných vod rozběsí sílu výstražnou
tvrz pýchy rozruš slavně do základů,
prestolů povýšených masku bezcennou
sžíravé lhostejnosti.

Nás vyveď z prostřednosti —
pokorné v nadšení,
tušící světla znamení.

MILÍTOST V DNY TĚŽKÉ

Na touhy mé bolestech pukající
padněte sněhy měkkých zapomnění,
soumračná bdění
utlumte blasy pouští volající —
a hrstí černající hlíny
pokryjte snění duše rozvaliny.

Má slova steskem v barvách zpochmurněla,
fioly prázdne v noci pohozené,
ó, smutky nalezené,
v nichž slza radosti se nezachvěla.
Vteřiny krutých šílení! —
kdy v kryptách zšeřelých se náhle rozední?

Koroubev pyšná do hlubin se sklání,
cár činů věkem stěná brozivý,
pohyb mrazivý.
O, sněhy, zalejte mou duši teplem tání
a rosou vřelé lítosti
zavlaž mé suchopáry, Bože, plný milosti.

TVÝM DOTEKEM SE PROBOUZÍM...

*Tvým dotekem se probouzím
když jitro v ticho oparové kane
Tvou lásku ssaji, milost zřím,
jak v údolí od lesa vane.*

*Zřím na vrcholcích Tvoji čistou tvář,
z níž krása tepla mocně vyzařuje,
jak padá na kostelní vižku svatozář,
jež pod klenutí svatyně se snuje.*

*Slepota noci v neznámo se hrouží
když došky hladí stříbrošedý dým —
tu čeleď pokorná po Tvém pohledu touží
a na kolena padá, když se probouzím.*

SLZY

Mé slzy ochraňuj,
o, Bože, dobrotivý!
tu plodnou rosu neskonale radosti.
Vždyť Tobě náleží a Tvoji milostí
jen zrak můj úzkostlivý
jimi poceluj.

Mé slzy skryj
a nikomu je nevydej,
braň jejich krásu před šerednem lži,
před lstnými pohledy a mrzkou krádeží.
Jen Ty je utírej
a Ty z nich pij.

Dej slzám skanouti
do duše plné lítosti
a něhou vroucí zavlaž tihu vyhnanství.
Do šera hříchů sešli slávu poselství
a slzám bolesti
dej jasně planouti.

NAVŠTÍVENÍ HVOZDU

*Z nejistot hlubinatých stínů v rozevlání,
šelestů opuštěných, teskných na kořání,
zem ryšavá se chvěje v prachu zetlívání.*

*A ticho slavnostní ze spleti polosvitů vane,
sten pohaslý v dálavách, usmířený, kane
v naděje samoty, Tebou navštívených, Pane.*

*Taj podrostů překlenut únavami putování
odssává z útrob času neskonalost zrání
a mízu údivů, velebnost věčných umírání.*

*Na příčlích zeleně do šera spiaté hřaduje —
úzkostem plachých pohledů se vyhýbaje —
soumračných věštek halas nepokoje.*

Ó VĚTŘE

Tvůj divý slyším kvil
spod korun stromů sémě urvané
rozséváš nestřeženě blahodárně po nivách
u vědomí svých sil

O větre hudbo vlnících se plání
tvým mocným dechem zvony blaholi
zvěstující bouři nad lesy
klas pokorně se k zemi sklání

Hvozd bičem šlehnut odevzdaně sténá
zpěv stožárů a nárazy vln v boky lodic zní
ó větre zaduj mocněji v mou bárku chatrnou
jež záliv smutně minula a naději už nemá

BYTÍ

O krutá silo vědomí že jsem
mrazení slávy tebou v šeredno se tříští
Pro lásku lačnicí jen proto zpívám
v záchvěvech tvého příští

Má holá bido snů tak k smrti znavená
ty vlastní sestro zrajičího času
v praskotech sféry jitra ruměná
si usedají s tebou k hodokvasu

Šílenství davu z normy vybočuje
tíž dne se hroutí v lůno půlnoční
V objetí svatvečerním čekám užaslý
až ruce CHUDÉHO otevřou brány sluneční

JOSEF KUBÍN: LIDOVÉ POVÍDKY

Z ČESKÉHO PODKRKONOŠÍ.

Nečekejte od nás opět zmínku o nějaké neprávem zapadlé knize románové nebo básnické. V této chvíli máme na mysli knihu zcela zvláštního rodu i původu. Nedomnívejte se, že jejím autorem je nějaký slavný, v tomto čase právě opomíjený básník, buď náš, buď cizí, a nenapadej vás ani ve snu, že knihu lehce získáte v každém knihkupeckém skladě. Nevíme nic o jejích nakladatelských osudech, a velmi málo o těch, kdo jsou vlastně jejími autory... Věc se má tak: Žije u nás jeden krásný člověk. Je zaníceným milovníkem všelijakých lidových zkazek, pověstí, pohádek, pověr a pranostyk, miluje nade vše lidovou řeč, kde si slovo podrželo nejvíc ze svého svérázu a krásy, nade vše miluje jadrného neliterárního vypravěče, který z přebohaté pokladnice lidově látkoslovné dovede vybírat to krásné a podstatné tak, jak se mu věci nabízejí samy. Ten člověk, o kterém mluvíme, vypravil se kamsi do Podkrkonoší, zašel si na večerní i nedělní besedy mezi lidy, porozprávěl s nimi nebo přímo vybídl ty, o nichž se dověděl, že dovedou vypravovat a že mají v zásobě hodně zkazkového materiálu, a všecko to, co slyšel, zapsal si přímo v té první podobě, kterou tomu dal sám vypravěč. Vznikla tak sbírka **Lidové povídky z českého Podkrkonoší**, jež z úst lidu zapsal Josef Kubín. Četba této překrásné publikace

je opravdu jediným okouzlením z jadrnosti a lidovosti jazyka, z vyprávěčské pohody i osobitosti. Vydala ji Česká akademie ve svých vědeckých publikacích někdy po roce 1920 a my jsme přesvědčeni, že se nestarala nijak zvlášť o její rozšíření, že nehledala pro ni cestu i k širší obci čtenářské. Dnes o Kubínových »Lidových povídkách z Podkrkonoší« ví jen několik odborníků a několik těch, kterým se kniha dostala náhodně a šťastně do rukou. Řekli jsme, že nevíme, jaký byl nakladatelský osud této publikace, kterou na běžném knihkupeckém trhu marně hledáte. Dejme tomu, že je rozebrána a že se vám skutečně dostane do ruky jen tehdy, když vám přeje štěstí! Ale pak by měli snad o Kubínových »Lidových povídkách z českého Podkrkonoší« přemýšlet i nakladatelé. Jsme totiž přesvědčeni, že by taková publikace opravdu nakladateli sloužila ke cti a že by mu kdekdo blahořečil za jeho čin. Proč o tom vlastně mluvíme. Z důvodů velmi jasných: Ty povídky jsou totiž opravdu překrásné. Jsou to věru zázraky, nad kterými užasnete především pro jejich jazyk. To, jak ti lidové vyprávěči dovedou postavit větu, jak dovedou pro své vidění nalézt básnický, silný i osobitý, hovorově zabarvený výraz, je opravdu něco nevšedního. »A pamatuj si, aš vítr bude hučet na tvém zámku, pamatuj si, že to hučí Meluzina, a syn, co má meč na těle, ten tě zabije, až uslyší, že je jeho matka pryč...« »Támhle na tom vostrovje se rozčesává, ja-

ko dyž záře slunce vychází. Takoví má zlatý vlasy . . . » Byli spolu šťastný, a ten národ eště dnes nemůže na Jiříka zapomenout, jať byl slaunej, jakej to byl slaunej král . . . » Takové věty, té bezprostřednosti, názornosti, té emotivnosti a dějové plnosti dneska už pomalu ani neslyšíte v žádném díle. Ale nejde jen o krásnou větu, která se zákonitě rodí vypravěči z jeho plánu; na těch povídkách je pozoruhodný i jejich slovník nejen pokud se týče jeho svěžesti, jadrnosti, ale i bohatství. Člověk si ujasňuje, jaká je to vlastně škoda, když básnická současná řeč se nevrací k těmhle věcem jako daleko nevyčerpanému pokladu, jako k osvěžujícímu prameni, který obrozuje i sílí básnickost jazyka, obohacuje a zvýrazňuje slovník! Ale vedle slovníku, svérázné lidové mluvy, vystižného příměru a metafory, jsou tu obraty a výrazy, které samy o sobě způsobují člověku velkou rozkoš a jsou pro něho zjevením jazykové čaromoci. V tomto prostoru zkazek, pohádek, pranostyk, pověstí, anekdot až kluzkých, zalidněných vílami, čarodějnicemi, čerty, vodníky, polednicemi, splašenými ševci a Honzy, jazyk opravdu musel vydat všecku svou sílu, **schopnost evokovat, nésti děj, zobrazovat, básnit.** Nedivte se, že člověk je unesen, když slyší takové obraty jako »kraj světa«, »nad vobyčej krásný«, »holek je všude jako kvítí«, »měl svýho věku dvacet let«, když čte o bídě, která k lidem nakukuje oknem, o oběšenici, kterého dlouho povětrí tlačilo

v kříži, o vodníkovi, jenž se řehtal jako valach; když najednou narazí na takový úžasný obraz, kde chudák se utěšuje, že se přikryje povětrím! Tady opravdu jazyk je mediem, které v celé kráse a plnosti člověku zjevuje vidiny z pohádek i vidění skutečných věcí, samotné básnické reality. Opakujeme ještě na konec, že by si té publikace měli všimnout i nakladatelé. Dostala by se tak do rukou mnoha mladým píšícím lidem; objevila by jim jazyk a slovo jako *conditio sine qua non* básnického tvoření, naučila by je vyprávět opravdu předmětně a dramaticky, ukázala by jim na prameny, kde by osvěžili svůj jazyk a obohatili slovník. A na konec by pro ně byla zjevením Jazyka a Řeči v tom nejširším a nejplnějším slova smyslu, kde to je nejen všechen slovník, ale i všecka čaromoc ukrytá v něm, nejen všecky věci za slovy, i ve slovech, ale i celý prostor, který poskytuje slovo, věta, obraz, příměr obraznosti, sluchu i zraku, prostě všecka jeho básnickost a básnivost, všecka jeho tajemná mnohotvárnost, která je známá jen těm, kteří s řečí rostli v důvěrné blízkosti od nepaměti. Nezapomínejte! Kniha se jmenuje »Lidové povídky z českého Podkrkonoší« a málokdo ví, co užitečné krásy i velké poesie v sobě tají!

BOHUMIL NOVÁK.

JULES ROMAINS:

JEDNOU.

*My budeme jednou kolečka
jež budou chtít jen fungovat,
z mosazi budeme, z železa
ale ne z duše.*

*Budeme přesně vydávat
sílu, jež bude nám svěřena.*

*To, co vezmeme pohonu
podáme dále převodům
a nenecháme si pro sebe
ni z čeho uplést myšlenku.*

*Budeme snít, jak zmírniti
skřipání své, jak rozlít je
v olejný šum a klouzavý.*

*My vypotíme mlčení
tučné a plné energie.*

Ochotně přijmem radost mdlou
a ženskou, býti konánu.

Tu všechny naše záchvěvy,
stoupání krve a vzestup šláv,
přilivy nervů, skoky svalů,
pohyby všechny, jež se tisní
ve spěchu v teplých světnicích
a v patrech těla našeho,
nebudou nežli otřesy
části, jež dobře zapadají
a každá každou pohání.

Budeme z činu a železa.

Přeložil Karel Čapek.

D O L O R E S V I E S E R :

N Á V R A T .

Ulice, která vedla od nádraží k tržišti, byla již hluboko zasněžená. Vločky padaly tak hustě, že téměř dusily světlo pouličních svítlen. A poněvadž byla tma, nemohl na štěstí nikdo vidět, jak malá Veronika zůstává stát po každém desátém kroku. V ruce, která se třásla zimou, nesla velikou krabici, ve které byly dvě všední halenky, několik zástěr, trochu prádla, hřeben, mýdlo a čtyři dopisy, které jí matka napsala od té doby, kdy na podzim odešla do první služby. Je tomu již čtyři měsíce. Co řekne matce, že se již vrací domů?

Verunka staví do sněhu krabici a dýchá si na ztuhlé prsty. Bože, jen kdyby to dovedla matce dobře říci, jak to všechno bylo strašné. Nemilosrdná paní, která od rána do večera hubuje tak, že člověk samým strachem všechno dělá opačně, posměvačné, škodolibé služky, a pa-

cholci, kteří se ustavičně smějí vtipům, kterým člověk nerozumí. A to nejhorší — ne, na to nemyslet!

Verunka spěšně sbírá krabici. Až bude u matky, všechno bude opět dobré. Ale nebude hubovat, že její dcera utekla ze služby? Jak jen by to měla matce říci?

Nějaká žena sem spěchá metelící. Ostře pohledne na Verunku, hned také spatří krabici a zůstane státi, nedbajíc chladu.

»No, Verunko, už jsi doma?«

»Ano,« odpovídá polekaná dívka.

»No, vždyť jsem si to hned myslila, že ve službě dlouho nevydržíš. Sama jsi dala výpověď?«

Verunka neví, co má říci. Stojí ve sněhu jako ubohá hříšnice a nejraději by utekla. Ale čtyři měsíce v cizině ji tak unavily a zmalomyslněly, že se neodvažuje. »Aha,« spokojeně říká paní, »ale to matka nebude mít velkou radost. Opět o jednoho jedlíka více. Divím se, že si troufáš domů. Snad víš, že je nemocná?«

»Ano, o vánocích mi to psala,« sklesle říká Verunka a slzy jí stoupají do očí.

»Posílám jí každý den dobrou polévku, aby docela nezeslábla, ubožák. Musíš hledět, abys opět brzy dostala místo.«

»Budu hledět,« šeptá dívka a ostýchavě zdraví, neboť paní, polekána prudkým nárazem větru, posléze odchází.

Verunka zápasí s bouří, která jí zahání slzy s kulatých dětských tváří do hnědých vlasů. Ach, jak je to možné, že pyšná matka přijímá od paní Melcherové polévku? Lojzíček ji sní, ale matka si v noci popláče. Paní Melcherová myslí, že teď může projevovat nespokojenost se vším, co jí není vhod. — Ach, a teď také ještě přichází domů Verunka . . .

Ale vždyť tam nemohla zůstat?

Vířícím sněhem vidí teď dívka roh, od kterého vede úzká ulička k domku, kde bydlí matka. Touto ulicí ještě před rokem běhávala Verunka se školní kabelou. Tehdy ještě nevěděla, proč je matka tak často tichá a smutná. Dnes to již ví, že život je velmi tvrdý, ale je to poněkud brzy na jejích patnácti letech.

Ve světnici nahoře hoří světlo. Matka je ještě vzhůru. »Nejdříve se podívám, co dělá a zda Lojzíček již spí,« myslí si Verunka a plíží se vzhůru po dřevěných schodech do chodby, kde v létě kvetou řebíčky. Ví ještě z hry na schovávanou, že schody nevrzají, jde-li se těsně podél zdi.

Tichounce, tiše se plíží Verunka nahoru a uprostřed se musí téměř smáti se slzami v očích, poněvadž si vzpomíná, jak před dvěma roky Mikuláš s čertem se kutáleli dolů po schodech, pokrytých ledem.

Ale pak stojí nahoře před dvěma ozářenými o-

kénky a nevidí tu chlapecké punčochy, které tu visívaly na šňůře, ani hromadu roští, kterou v létě sama ještě nanosila z lesa. Nahlíží malým okénkem. Přestává plakat, neboť mladé srdce jí v prsou narůstá v olověné obrovské břímě, které slzám uzavírá cestu.

Tenká záclonka zahaluje skla. Ale Verunka vidí do světnice. Matka sedí u kamen. Hlavu má poněkud nakloněnou dozadu, oči zavřeny. Ruce odpočívají na modré zástěře. Nespí. Ale jest asi velmi unavena. Ach — jak je bledý a hubený její obličej. A sedí tu tak ubohá a osamělá. Tak ubohá . . .

»Maminko,« úplně tiše šeptá Verunka. Tlačí se blíže k oknu.

Tu v rohu v posteli spí Lojzíček. Jeho chlapecká hlava vykukuje zpod pokrývky jako černý ježek. Školní učení leží již v pořádku na kredenci. Ale na kredenci chybí stříbrná čajová konvice. A pěkné, staré křišťálové skleničky tu také již nejsou.

Matka musila všecko prodat, aby mohla v zimě žít. Byla nemocná.

Asi to těžce nese. Měla ráda ty krásné věci, které jí ještě zůstaly ze starých, dobrých časů. Úzkostlivě pohlédne opět Verunka na matku. Jak bolestně tenká jsou její milá ústa. Ó, a brož s obrazem mrtvého otce také již nemá. Také ji musila prodat. To před tím jistě prodala na-

ušnice z nazelenalého zlata, náramek a ostatní šperky. A teď již nemá vůbec nic, úplně nic.

Verunka tají dech a přemýšlí. Dříve vůbec nepozorovala, že je matka tak chudá. Žili sice velmi prostě a měli jen jednu světnici a kuchyň za obydlí. Ale vše bylo tak útulné a vždy trochu ušlechtilé a krásné. Verunka se nikdy netázala, jak to matka dokázala, že dětem vytvořila radostné mládí. Nepozorovala, že matka je z toho vždy slabší a průhlednější. Teď však dobře ví, co to je chudoba. A teď uvažuje o tom, že matka nemá již nic na prodej, že jistě bude dlouho nemocná, že Lojzíček musí ještě chodit tři roky do školy.

Příštího prvního již nebude moci poslati domů žádnou mzdu. A ubohá malá, nemocná maminka bude mít o jednu starost více.

Verunka pohlédne ještě jednou na tichou, hubenou ženu, která tu sedí tak bledá a unavená na své židli, jako by spala.

Snad opravdu spí a vzdechy, které jí pozdvihují hrud', pocházejí jen z těžkého snu.

»Maminko,« opět říká Verunka a plíží se dolů po schodech. Je jí tak, jako by mohla sotva vléci nohy.

»Na nádraží se trochu vyspím a ranním vlakem se vrátím do města,« uvažuje, zatím co zvolna odchází úzkou, zasněženou uličkou. Úzkost jí lomcuje tak, že sotva může dýchat. »Paní bu-

de strašně zlá — ale pěkně poprosí za odpuštění. Klekne, nebude-li chtít — ano. Ale — Ježíši — pak se opět všechno — všechno bude opakovat.

To nic nevadí — ne, to vůbec nic nevadí.«

Dívka se opírá o zeď a zavírá oči ve smrtelné úzkosti před hrubými, ošklivými obrazy, které se jí staví do cesty. Je to tak, jak to říkal ten řeznický chasník. »Jsem jen nudná a rozmazlená. Nesmím si z toho všeho tolik dělat,« uvažuje a dochází na konec uličky. A tu zazní nocí tiché a přece tak podivuhodně jasné zavolání: »Verunko! Verunko?«

»Maminka,« tiše šeptá dívka. A pak se rozvzlyká a v zimničném chvatu běží vstříc hubené, temné postavě, která se vrávoravě prodírá větrem.

»Maminko!« volá Verunka a vrhá se do vztažených slabých paží, které jsou vždy ještě dosti silné, aby se spásně ovinuly kolem chvějícího se dítěte.

»Vždyť jsem to věděla, že dnes přijdeš«, říká prostě matka a odvádí domů vzlykající Verunku.

»Ach, maminko — já — já jsem to již nemoh' a vydržet,« vzlyká dítě, když již vstupuje z chodby do kuchyně. »Vůbec ti nedovedu říci, jak to bylo zlé.«

Matka stahuje z Verunky tenkou, mokrou ka-

zajku a zapaluje oheň ve vychladlých kamnech. Pak se poněkud sklání k dítěti. Její usoužený, jemný obličej a její veliké, temné oči pojednou svítí tak hluboce a utrpením oduševněle, že by je tak krásně nikdy nenamaloval žádný malíř bolestné matky Boží.

»Nemusíš mi nic říkat,« tiše říká. »Vždyť to vím. Měla jsem o tebe vždy tak podivný strach. — A měla jsem takovou úzkost, že by ses mohla zkazit . . . Jsem tak ráda, že jsi přišla domů. Ano — ano — Verunko, jen se vyplač. Všechno bude opět dobré.«

Fřeložil BOHUSLAV DURYCH.

REDAKČNÍ ZADINA

(Poznámky J. F. k Archům 45. v listopadu 1938.)

Tato Andělská ulička . . . zažila snad vraždy, ale všechny se týkaly soukromého života.

J. B. PRIESTLEY: *Andělská ulička.*

FILOSOFIE, ASKETIKA, MYSTIKA. To arci, jak se hned každý domyslí, obstarávají u nás dominikáni. Na literárním trhu je to známější pod jménem Braitovština. Podstatnou vlastností toho všeho jsou disparátní gesta, čili podle svatého Bernarda: příliš horlivosti a málo umění. Výsřizek dodaný tentokrát redakci Archů má titul: „Duchovní život mystického těla. Kurs o mystickém těle Kristově, čl. 6. Askese chce odstraňovati překážky k dokonalému spojení s Bohem, což jest smyslem a podstatou každého náboženství, pokud je opravdu náboženstvím. Askese jest očišťování pro Boha, příprava na toto spojení. Ale i tato askese byla člověku v křesťanství přesně stanovena, protože Bůh postavil celý náš duchovní život do Krista, jenž prohlásil, že bez sebezáporu, který učí potlačovati jenom přirozené, jenom pozemské, bez nošení kříže, bez svědomitého plnění vůle Boží za každou cenu, nemožno dosáhnout spasení. Kristus prohlásil sebe za cestu k Bohu. Tak nemůže nikdo se dostat k Otci leč skrze Krista a tak jak on chce, abychom skrze něho a jím šli. Nemáme jiné cesty k Bohu leč přes Krista. Všechny milosti, kterými můžeme zvládnouti v sobě, jak je úkolem asketiky, kalné proudy a touhy, protékají jediné skrze Krista. Proto naše askese musí býti proniknuta snahou po dokonalém přivtělení ke Kristu i v cestě duchovního života. Chci tím říci, že jediná správná křesťanská zbožnost jest zbožnost jdoucí z Kristovy oběti a pokračující jeho milostí, zbožnost, pro kterou je Kristus jediné vzorem, cestou i životem i směrem, neboli pravdou . . . atd.“

Proč tohle dr. Braitto dělá? Co askese jest, lze dobře poznati v příslušném článku ve Wetzer und Welte Kirchenlexikonu. Stačilo jej toliko přeložiti. Askese je tam zpracována důkladně a srozumitelně. Když to porovnáte, je vám z téhle braitovštiny trapně, jeví se vám to jako mechanicky slepená flákanina někoho, jenž mimojda zpochytil jednotlivá slova z přednášky o tomto předměť.

Co následuje, je více z dopisů a z ústního podání. Pod heslem: „Bůh toho tolik nežádá“, je hygienické občas se nějak z řádu uvolnit. Na ulici potkává známý (náš i jejich) dva pány dominikány s kufříky, vypravené jako na cestu. Jeden jest od filosofie, druhý od asketiky. „Kam pak, ctihodní bratři, ptám se jich, kde máte exercicie?“ — „Proč pořád exercicie? odpovídá jeden z nich, máme žízeň. A aby to nebylo nápadné, bereme sebou kufříky, jdeme se napít na nádraží, mají tam dobré víno.“ Vtip je v správném spodobení poutníků a mnichů. Že se jindy nosila čtóra na poutnické holi, jest jen odstín dobový.

Následující radí se už jen do epiky. Známo z historie, že sv. Tomáš Akvinský byl tělnatý, ačkoliv nebyl gurmand. Vyprávěl mi totiž jeden přítel též tělnatý, že jí jen tak tak k udržení života, že často schválně hladoví, nechce-li se pak vláčet jako bečka. Podle Palackého i Hus byl tlustý. Možné je, že ve vězení pak zhubeněl, a že hranice neměla „pas-tvu tučnou“. Ostatně v těchto případech ani „Hospodin nerozsuzuje pro oheň mezi sousty tučnými a hubenými“.

Vypravuje mi p. P. z Čech: Dr. Braitto je také tlustý. Je to už viděti na podobiznách. Ale u něho si tato vlastnost vyžaduje samozřejmě větších porcí. Zvláště na cestách třeba se podle toho zařídit. A tak, jak sám vyprávěl v dobré chvílce u stola, když poobědvá v jedné hospodě, jde pak, aby to nebylo nápadné, ještě do druhé, a tam ještě jedním obědem doplní, čeho je třeba k úspěšné práci exerciční a vychovatelské. Toto vše uvádíme jen jako ilustraci k básni „Jednou“ od Jules Romainsa, protože nechceme dnes nic jiného než zlehka komentovat látku těchto archů.

KURS KATOLICISMU STOUPÁ, jak patrně z tohoto výstřižku z novin: Ožením se se slušnou slečnou, střední neb vyšší štihlé plnější postavou a raději nábožensky založenou a též majetnou a které by byla rodina a tichá domácnost a hodný muž všim. Jsem svobodný, vyšší slušné postavy, nadstředních let, katolík, hluboce nábožensky založený, mystik, okultista. Chci si zařídit dobrý a výnosný obchod v Praze. Značka „Splňte můj ideál 1-4877“ do administrace tohoto listu. — Takový jest mysticism katolíků morových.

F. X. ŠALDA. Výstřižek z jeho spisu „O nesmrtelnosti díla básnického“, který mi posílá z Prahy čtenář se mnou „jednomyslný“: „V tomto strašlivém souboji s ní (asi se smrtí), pevnou posici má jen křesťan. Věří, že duše jeho, vykoupená na Golgathě božskou krví Kristovou, má život věčný. Ještě dnes budeš se mnou v ráji, praví nedlouho před svým skoncem Ježíš *lotru Gestasovi*, visícímu po jeho pravici a kajícímu se až ve chvíli poslední, v hodinu dvanáctou. Ale ovšem nic na tom nezáleží, ...“ Až potud výstřižek.

PROTOKOL F. X. ŠALDA. „V hlavě Šubertově se zrodila myšlenka nemalé pitvornosti, totiž, aby české divadlo spojovalo v sobě rozkypělý obsah realisticky životný se suchým konverzačním formalismem francouzským, *absurdnost stejná jako kvadratura kruhu*.“ (Zápisník VI, 3-4). Kvadratura kruhu jest vážný problém studia, „odvěký úkol významu historického“, nemůže tedy býti jeho „absurdnost“ tak ledaž by byla použita k přirovnání, ke všemu tak nepodařenému. Užije-li příslovecně kvadratury kruhu buržoa, jemuž to „na studiích“ letělo kolem uší, usmějeme se tomu jako jiným běžným rčením vzdělaných neomalů, ale u spisovatele tak dychtícího po uznání a opravdu uznávaného (čemuž se divíme) nelze jinak než to protokolárně vytknouti. Říkáme takovými poznámkám proto protokol, že si v nich všimáme jen toho, co v soudních zápisech přichází do protokolu: tedy co lze stanoviti na základě vlastních výpovědí souzeného nebo dovoditi hodnověrnými svědectvími odjinud. A ne abychom schválně taková místa vyhledávali,

nýbrž jako když se jde do seče na jahody; tedy když hledající v trávě výřečnosti — a ta je zde dosti vysoká, totiž ta tráva — něco sladkého, zakopneme svou nohou „přímostí“ (viz žalm k obětování) o nějaký zá-
ludný pařízek sofismatu nebo kámen úrazu, trčící vzpurně proti Mo-
ci, Umění, Vědě nebo Pravdě vůbec. Jsme tedy plni dobré vůle a ochot-
ni pracovati podle toho, jak si přeje sv. Řehoř Veliký, an v „lib. 9.
Mor.“ praví: „Zpotvoření, špatně rostlí duchové potírají bez rozdílu
všechno smýšlení té neb oné osobnosti, ať jest dobré nebo špatné, proto-
že se jim osoba nelíbí; místo co jiní, kteří nenávidí spíše chyby než oso-
by, a kteří váží všechny věci spravedlivě, odvrhují toliko, co naléza-
jí špatného v tom neb onom spisovateli . . .“ Tak na př. prostě vykli-
zujeme Šaldovy bezhlavé tirády na demokracii, ze Zápisníku prosinco-
vého r. 1933 celý článek: Demokracie se brání. Na knize „Boje o zítřek“
si podle „Úvodního slova“ velmi zakládá. Sám praví o těchto essayích:
„Myslím, že konec konců jsou dílem a ne pouhou prací.“ A vizte první,
nadepsanou Experimenty. Uvádí jí slovem Emersonovým: „Kácím
všecko, žádná skutečnost není mi svatá, žádná profanní. Experimen-
tuju jen, věčně hledající, bez minulosti za sebou.“ Věty plné pýchy,
ale také opravdu hloupé; Balmes praví, že hloupost je dcerou pýchy,
a tady jest jí vrchovatě. Tedy oni jen experimentují, zločinci! Jakoby
všechno experimentování bylo dovoleno. Nadarmo nezačíná článek vý-
směchem juristovi, „muži s okoralou tváří římských desek“, který
Šaldu napomínal: „Chyba vás všech mladých vůbec je, že příliš expe-
rimentujete.“ Muselo to být dávno, neboť Šalda jest dávno starý, ač
stále se obíral zvláště mladými, od nichž arci vzal odplatu svou mar-
ným oslavováním, ale jimiž neomládl. Tento článek o Experimentování
životem zavrhuje jako bludný na celé čáře, zločinný, přímo na čet-
níky, na uvěznění takto blábolících. Zde slovo i věc jsou nadobro roz-
trženy. „Tak se pohybují obludnosti samostatně a bez lidí a zdá se nám,
jako by byly věci vysazeny na ostrov jen proto, aby byly mezi sebou,
bez lidí, jako experiment, který nám má objasniti, co by se asi stalo,

kdyby byly věci jen samy na sebe odkázány". — „Člověk by byl schopen spáchat něco zlého, jen kdyby úzkost nebyla tak naplněna prázdnotou a jen kdyby aspoň zlo v ní přebývalo. Člověk vkládá do základů domu úzkosti zlo dodatečně, jen aby nohy utkvávaly na nějaké půdě. Experimentuje se zlem, snaží se vytvořiti nejhorší, snaží se vyrobiti, sám vyrobiti základ úzkosti, jelikož nechce poznati pravý základ. Mnohdy se přihází, že zlo, které jest spácháno, není zlem patřícím této přítomnosti, jejím vlastním zlem, nýbrž zlem budoucnosti, které bylo do přítomnosti napěchováno, aby tu existovalo nesmírné množství zla. Úzkost je však větší než veškeré zlo a ono mizí a jest jí pohlcováno". Tuto ilustraci jsme vyjmuli z knihy, kterou právě dotiskujeme (Max Picard, Útěk před Bohem), a sice proto, abychom osvětlili počínání těchto experimentátorů, a zároveň abychom na ni předem upozornili jako na protiváhu a kazijed proti spoustám, jež tropí tito traviči duší. Neboť spisování Šaldovu jako Masarykovu se prostě věří bez kritiky, a bylo by třeba na to upozorniti. Ostatní nám doplní slovo sv. Řehoře Naziánského, dominující v těchto Arších, jež tuto komentujeme.

DEVÁTÁ O OSMÉ. Vypravuje mi kněz, oblečený ve vojenském šatě. Byl by rád sloužil v neděli mši svatou v kapli ve vsi, kde právě v čas likvidace tábořili. Umlouvá se o tom s panem plukovníkem, jenž jako asi většina nynějších vzdělanců o Mši nemá potuchy. Protože však ví, že to nějak souvisí s kostelem a s tím, čemu se v jeho městě říkalo „devátá“, ptá se kněze, zda se jeho žádost týká „deváté“. Kněz odpovídá, že by rád o osmé, aby jen o tom mužstvo bylo uvědoměno. A tak vyšlo z této porady oznámení tohoto znění: Zítřka v neděli bude „devátá“ o osmé hodině v místní kapli. Kdo chce, může se jí zúčastniti.

JEŠTĚ Z VOJNY. Válka má pro každého tu nepříjemnost do sebe, že člověk má povědomí příštích možností, jichž se tolik bál Kierkegaard, ale neví sám o sobě, jak jim bude čeliti. Jest tu ponechán, jak se říká, náhodě na pospas. Vypravuje mi kadet aspirant. Kus posádky již odzbrojené povaluje se ve vsi blízko většího města. Nudící se voják žádá

ropučíka, aby mu dovolil do města. Dovolení vám dáti nemohu, odpovídá důstojník, vždyt ani já tam nesmím, a taky bych rád. Rozumí se, že voják nelenil a pustil se do města bez dovolení. Říká se tomu „na černo“. V městě však potkává téhož důstojníka, jenž mu nemohl dáti dovolení, protože sám tam nesmí. No, a co z toho bylo? ptám se. — Nic. Podívali jsme se na sebe „zpod lbí“ a minuli jsme se jako dva přistižení při téže nepravosti. Koho by neomámila Svoboda, krasavice tak vábná jako biblická Suzanna, dodává tento moderní čtenář Pisma, pranic nedbaje, že nápadníci Suzany byli starci.

TAKÉ BAŤA A KŘESŤANSTVÍ. Výstřižek z novin, podávající ukázkou z mudrosloví moderního průmyslníka, jím samým podepsanou: „Čím bylo křesťanství? Nebylo vlastně krokem zpět, když zničilo všechnu tu krásu a kulturu starého Říma? — J. A. Baťa v Římě.

POSITIVA. Co si tuto poznamenáváme při četbě Němiroviče-Dančenka *Degradovaného*, rádi bychom, aby bylo radou tomu, kdo ještě nic od tohoto spisovatele nečetl, a kdo před tím nabyl již více zkušeností četbou jiných dobrých románů, básní a vypravování vůbec. Když začnete tohoto *Degradovaného*, ucítíte ihned veliké nedostatky spisovatelovy; zdržuje se protivně dlouho při všedních jednotlivostech, jeho lícně počasí a krajin jsou často rozvláčné, běžného zabarvení, a oddává se tomu s takovou důkladností, jakoby zapomínal, proč se do tohoto románu pustil. Noha stále ukluzuje na jakési mastné hlíně předhoří, i osykujete se, neboť cítíte upocení, že při takovém do zadu ukluzujícím pochodu nikdy ten Kavkaz neslezete. Ale jen vytrvejte. Ano, zcela jistě mohl nás autor vésti příznivějšími a schůdnějšími stezkami, ale když už jiného vůdce není, jen se mu svěřte. Přijdete na stránky, kde žasnete, a nebude se vám chtít uvěřit, že celé dílo jest od jednoho a téhož spisovatele. Zvláště když vám líčí Čerkesy tak od str. 100. To jsou divy umění! Homér Čerkesů, řeknete si! Rádi pak odpustíte všechno camrání a škobrtání po slizkých sentimentálních útvarech.

„OSUDOVOSTI“. K útěše přátel, o nichž vím, jak jim schřadlo srdce

po onom úžasném kotrmelci našich politiků, když vydali nepříteli pohraniční pevnosti a tím obnažili — Vlast sice jen do času, ale sebe „na věčné zahanbení“. — „Samoláska vždy vzrůstá s hanbou“, praví Arnošt Hello, jehož Člověka právě vydáváme a jak se proslýchá, tito politiku- si neodešli s prázdnýma rukama, a tedy budou míti na víno, jež podle Čechova (Povídky o ženách - Bahno, čes. Otto 1912 p. 66.) „činí“ člo- věka lepším a smiřuje ho s hanbou“, proto k studiu Hanby vůbec za- znamenáváme v Obnově otištěný článku francouzského novináře Henri de Kerillis, citováno z „Poledního listu“: „Až si lid plně uvědo- mí své ponížení a důsledky této porážky, která nemá v celých jeho dě- jinách příkladu, obrátí se proti těm, kdo jsou vinni jeho neštěstím, proti starým politickým vůdcům, proti vůdčí vrstvě, proti všem těm, kteří jej vedli se zavřenýma očima k této propasti hanby“. Je to řádný projev, vynikající ve společnosti novinářů, kteří si mohli mnoho jiné- ho povídání o této katastrofě ušetřiti, kdyby byli přihlédli k hloubce tohoto odhadu. — Osudovosti jsou věru všelijaké. Vyprávěl mi přítel kněz, že kterýsi katecheta z blízkého města zemřel náhle u karet v ho- spodě. Chtěl právě vynésti trumfování kartu (když se shroutil pod stůl, držel právě křížové eso v prstech své kněžské pravice), ale ta padla už kamsi na zápraží Očistce, v místa, kam Štítný usazuje kněze . . . Tako- vá událůstka a tak pevně, tak dokonale zapiatá do věčnosti! Všechno *do času*, Pán Bůh na věky, praví přísloví. Jak to často pestře a hlubo- ce nebeský Hospodář míchá zde na zemi, ukazuje tento výstřižek z no- vin, z oboru vědy nejexaktnější, z matematiky, a hned předem po- dotkneme, že by to opravdu ani Bafa, jenž asi už zůstane navždy v ja- zyku našem příkladem nejšikovnějšího člověka na světě, aniž kdo jiný „nevymyslili“. Zní to doslovně: Prozradíme vám velmi zajímavé číslo. V La Dépêche algérienne je prozrazuje řecký profesor matematiky Zer- vos jako případ opravdu pozoruhodného efektu násobení. Je to číslo 142.857. Sledujte a žasnete. Násobte toto číslo dvěma a dostanete vý- sledek 285.714, sestávající ze stejných číslic, pouze poněkud posunu-

tých. Násobme třemi. Dostaneme výsledek 428.571, stejné posunutí, stejné číslice. Násobme čtyřmi. Obdržíme 571.428. Stejný výsledek. Pět : 714.285. Šesti : 857.142. V tomto posledním případě je věc ještě zajímavější, neboť poslední tři číslice se postaví na místo prvních, které odstrčí za sebe. To však není ještě všecko. Těchto šest číslic, patrně rozhněvaných stálým týráním, chce se nám pomstít a volá : „Dobrá, a teď nás násobte sedmi !” Překvapení : všech šest číslic náhle zmizí jako kouzlem, neboť výsledek je takový, že by ho byl ani sám Bata nevymyslil : 999.999 ! Tudiž věříme a — to k útěše přátel, těch z gruntu srdce úpějících — trochu i napovídáme, že tato pohroma Vlasti jest opravdu jen do času. Rozuzlení bude v klíčích a předznamenání slavnosti v přísném postním šestinedělí, kdy se toho Židé, chtějící už o Smrtné neděli Krista kamenovati, nejméně nadáli, a jež i v Liturgii historických Kruhů dobře se snáší s původním pojmenováním : Květná neděle ! — „Květná neděle, kdes klíče děla, dala jsem jich dala, svatému Juří. Svatý Juří vstal, pole zodmykal . . . t. j. pole válečná. My, kteří se nezabýváme politikou lidové akce, jak zřejmě před tím varují příslušné dekrety Neomylného — a přes všechnu zbídačelost křesťanstva — stále Apoštolského, již tuto slavnost v mlze příštích dnů zahlédáme. Slavnost vjezdu Kristova do Jerusalema do zítřka a do týdne dokonání „Spásy skrze Židy” ! jež asi hodně překvapí p. Durycha a Řádisty, ač kdyby tito „obnovovatelé” byli ochotnější žít v řádu Prozřetelnosti, mohli by si to dáti vypočítat takovým Zervosům, kteří umějí vyhledat tak zajímavá čísla a ještě zajímavější s nimi operace. — Celkově asi, a tím odpovídám prostě občansky vůbec mnohým, kdož chtějí vědět, co říkám k přítomné situaci, k tomu, co se právě tak pohnutlivě děje. Asi k takovým událostem, jak je letošní mocnáři sosnovali, vztahují se slova Flaubertova : „L’histoire universelle comprend trois époques : le Paganisme, le Christianisme et le Muflisme . . .” Já sám k tomu neříkám nic. Vážný můj dopisovatel, jenž svůj list provází krásným poutním obrázkem, zakončuje takto svůj pozdrav : „Je u Boha, co na nás čeká ; zatím jasně vidíme Jeho spravedlnost i milosrdenství”.

Paul CLAUDEL

KŘÍŽOVÁ CESTA. Přeložil Otto F. Babler. Typograficky upravil a čtrnáct obrázků v textu nakreslil Břetislav Štorm. V srpnu l. P. 1936 vytiskl knihtiskař Karel Kryl v Nov. Jičíně písmem garmond Ver Sacrum v počtu číslov. 350 výtisků. 30. svazek edice Hlasy, kterou vede a vydává Otto F. Babler na Svatém Kopečku u Olomouce. Formát 19 cm × 14 cm, str. 22; původně za

Karel DOSKOČIL

LISTY A LISTINY Z DĚJIN ČESKOSLOVENSKÝCH 869-1938. Státní nakladatelství v Praze, 1938. Formát 23 cm × 15¹/₂ cm, str. 148, původně za 13 Kč.

Vladimír HOLAN

ZÁŘÍ 1938. „České básně“ svazek 30. Vytiskla knihtiskárna Orbis a vydal Fr. Borový v Praze 1938. Formát 19¹/₂ cm × 12 cm, str. 44, původně za 10 Kč, váz. 20 Kč. Titul dvojí barvou.

Vas. NĚMIROVIČ-DANČENKO

DEGRADOVANÝ. HISTORICKÝ ROMÁN. Autorizovaný překlad Otakara Vančury. 1925. Nakladatelství „Obelisk“ v Praze II. Formát 19 cm × 13¹/₂ cm, str. 258.

HERMAN MELVILLE

BÍLÁ VELRYBA (MOBY DICK OR THE WHALE). Z angličtiny přeložil Emanuel Vajtauer. Se 40 obrázky Rockwella Kenta, k jejichž reprodukci dalo nakladatelství Random House v New Yorku laskavé svolení. Úprava a obálka Ladislava Sutnara. Jako 279. svoji knihu vydalo v dubnu 1933 nakladatelství Družstevní práce v Praze. V 6500 výtiscích písmem ciccero Bodoni vytiskla Grafia, dělnická knihtiskárna v Praze. Vazbu podle návrhu Františka Muziky provedlo knihařství Družstevní práce. „Živých knih“ sv. XCVIII. Formát 19 cm × 13 cm, stran 752, původně za

RICARDO GÜIRALDES

ŽHAVÁ ZEMĚ. Přeložil Zdeněk Šmíd. Úpravu a vazbu navrhla Toyen. – Typem Garamondovým vytiskla tiskárna Müller a spol. v Turnově. Vydal v zimě roku 1936. Rudolf Škeřík, Praha, Na Perštýně č. 2. jako 86. svazek edice Sympcsiion. Kromě vydání na papíře Antik vyšlo 20 výtisků na anglickém papíře Croxley číslovaných I–XX a 250 výtisků na domácím simili japanu číslovaných 1–250. Formát 20 cm × 13 cm, str. 248. Původně za 30 Kč. Titul dvojí barvou.

Bohuslav BALBÍN

O ŠTASTNÉM NĚKDY, NYNÍ VŠAK PŘEŽALOSTNÉM STAVU KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO, ZVLÁŠTĚ PAK O VÁŽNOSTI JAZYKA ČESKÉHO ČILI SLOVANSKÉHO V ČECHÁCH, TÉŽ O ZÁHUBNÝCH ÚMYSLECH NA JEHO VYHLAZENÍ A JINÝCH VĚCECH K TOMU PŘÍSLUŠEJÍCÍCH, ROZPRAVA KRÁTKÁ, ALE PRAVDIVÁ. Z latiny přeložil a průvodní slovo a poznámky napsal Dr. Josef Dostál. Upravil V. H. Brunner. Vytiskla Průmyslová tiskárna v Praze. Vydalo Družstvo Přátel Studia v Praze 1923. Formát $18\frac{1}{2} \times 11\frac{1}{2}$ cm, str. 136, původně za

sv. BRIGITTA Švédská

TAJEMNÁ SLOVA ZJEVENÍ A VIDĚNÍ
svaté Brigity Švédské. Přeložil P. Ludvík Vrána. Vydali Dominikáni bohovědného učiliště v Olomouci, Slovenská ul. 14. Vytiskla Valašská knih- a kamenotiskárna ve Valašském Meziříčí I. P. 1938. Formát 18 cm \times 11 cm, str. 228. Původně za 12 Kč.

Zašlete mi vyplaceně vzorky látek (jarních a letních — podzimních a zimních), které podškrtvám:

- I. 1. Pánských na obleky: lodenové, vycházkové a sportovní z praktických anglických látek, jednobarevné i módní vzorkované z česané příze (kamgarn), černé salonní i svatební, modré a marengové,
2. na kalhoty: módní proužkové, pumpky, jezdecké a štruksové,
3. na lehké letní kabáty: listrové, jankrové a průdušný tropic,
4. na převlečníky: svrchníky, jarní a letní raglány, trenchcoaty (nepromok.), zimní raglány, černé zimníky, krátké zimníky, povlaky kožichů, podšívky, pláštěnky, hubertusy a haveloky,
5. bavlněn. látek na obleky do práce: cajků, manžestrů, velvetonů na obleky a kalhoty a duvetinů na sport. vesty,
6. přiložte ceník krejčovských příprav.
- II. 1. Dámských vlněných na šaty, kostymy, pláště a podšívky,
2. hedvábných jednobarevných i módních vzorkovaných na šaty a bluzy a na plesové šaty,
3. sametů jednobarevných i vzorkovaných na šaty a bluzy,
4. barchetů a županů.
- III. 1. Stejnokrojů: lesnických a loveckých, pro vojsko, četnictvo, finanč. stráž, hasiče, policii, nár. gardy, střelecké jednoty, hudební kapely, železničáře, okresní cestáře, skauty, pro jednoty českosl. Orla,
2. vlněných koňských přikrývek, látek na opony,
3. chrámových suken všech liturgických barev na komže pro ministranty a kostelníky, klerikových látek, hotových klerik a ministrant. komží s návodem ku braní míry, smuteč. příkrovů, chrám. koberců a látek na roucha pro všechny řády (které?))
[Vzorky které si přejete, raďte podškrtnouti.]

DOTAZNÍK: Měl jsem od Vás zboží, neměl jsem od Vás zboží. Byl jsem doporučen p. Odvolávám se na časopis

Adresa: Jméno a příjmení

povolání

Bydliště ul. č. domu

Pošta okres země

Nepotřebujete-li ihned látek, prosíme o úschovu lístku k pozdějšímu použití, neb předání někomu známému, začez již předem srdečně děkujeme.

HEZINA A SPOL., sukna a módní
látky, výroba a zasilatelství **HUMPOLEC**
Poštovní schránka **20.**

Sám duchovní smysl našeho bytí vyslovují básnické sbírky Viktora Dyka

Lehké a těžké kroky - Anebo

Brož. 28 Kč, váz. 40 Kč.

Okno - poslední rok

Brož. 20 Kč, váz. 32 Kč.

Tajemný svět Číny nám pravdivě i básnicky přibližuje kniha

Lin Jutanga

MŮJ NÁROD A MÁ VLAST

„Myslím, že je to nejpravdivější a nejhlubší, nejúplnější a nejzávažnější kniha, jaká kdy byla o Číně napsána.“

Pearl S. BUCKOVÁ.

Brož. 40 Kč, váz. 55 Kč.

Dodá každý knihkupec.

FR. BOROVIČ.

Platte složenkou 11290*2: Antonie Florianová, Archy, Stará Říše

45. archy v listopadu léta Páně 1938 obsahují:

<i>Sv. Řehoře Nazianského řeč proti Eunomianům</i>	6
<i>Moc: otcovská, v domě, církevní, státní</i>	4
<i>K. Kosiňski, Prometheovský sen C. Norvida</i>	16
<i>Zdeněk Řezníček, Básně</i>	4
<i>J. Kubín, Lidové povídky z českého Podkrkonoší</i>	2
<i>Jules Romains, Jednou</i>	1
<i>Dolores Vieser, Návrat</i>	4
<i>Poznámky J. F.</i>	4
<i>Bibliografických a 2 obrázky</i>	5

Uspořádal a vydal VILÉM OPATRŇÝ, Praha-Strašnice 980.

ARCHY vycházejí šestkrát do roka. Předplatné na rok 1938 je 33 Kč, pro studenty 28 Kč. Jednotlivá čísla za 6 Kč. Tiskem V. Vokolka a syna v Pardubicích. Novinová sazba povolena ředitelstvem pošt a telegrafů v Brně číslo 10013 - IIIa - 1937. Podací úřad Stará Říše.

NEJVZÁCNĚJŠÍ DÁREK LETOŠNÍCH VÁNOC

Česká malba gotická

Deskové malířství 1350–1450.

JE to souhrn veškerých malířských pokladů české gotiky od polovice XIV. do polovice XV. století, tedy doby, v níž české malířství dobylo předního místa v Evropě a stálo na vrcholu své slávy. Toto monumentální dílo je prací Ústavu pro dějiny umění Karlovy university za vedení prof. dra Ant. Matějčka. Hlavní váha díla spočívá na obrazové části, která bude mít 80 velkých mnohobarevných tabulí a cca 200 reprodukcí černých na nejdražším křídovém papíře. Dílo Česká malba gotická, která je netrpělivě očekáváno i cizinou, bude nejen reprezentovat české dějiny umění, nýbrž bude také dokumentovat vyspělost české grafiky, která svou dokonalostí chce se vyrovnat grafice nejpokročilejších národů. – Dílo vyšlo jako obsáhlý svazek formátu 27 $\frac{1}{2}$ × 37 cm, svázaný v účelné vazbě podle návrhu Fr. Muziky. Do konce roku 1938 je vypsána subskripce. Kdo se do této doby přihlásí, obdrží toto velkolepé dílo za pouhých 350 Kč, ačkoliv posubskripční cena bude 500 Kč.

Obsáhlý ilustrovaný prospekt díla dostanete u každého knihkupce.

M E L A N T R I C H

306 9256

20